

**SPRÁVA O SOCIÁLNEJ SITUÁCII OBYVATEĽSTVA SLOVENSKEJ
REPUBLIKY V ROKU 2003**

Inštitút sociálnej politiky

Apríl 2004

ÚVOD	4
1 VÝVOJ ZÁKLADNÝCH UKAZOVATEĽOV V ROKU 2003.....	5
2 PRÁCA A MZDY.....	9
2.1 EKONOMICKY AKTÍVNE OBYVATEĽSTVO.....	9
2.2 ZAMESTNANOSŤ	10
2.3 NEZAMESTNANOSŤ	15
2.4 POLITIKA TRHU PRÁCE	20
2.4.1 <i>Pasívna politika trhu práce</i>	<i>20</i>
2.4.2 <i>Aktívna politika trhu práce</i>	<i>20</i>
2.5 ZAMESTNANOSŤ A NEZAMESTNANOSŤ V POROVNANÍ S KRAJINAMI EÚ.....	22
2.6 VÝVOJ PRACOVNÝCH PRÍJMOV ZA ROK 2003.....	22
2.7 KOLEKTÍVNE VYJEDNÁVANIE.....	25
2.8 BEZPEČNOSŤ A OCHRANA ZDRAVIA PRI PRÁCI.....	25
2.8.1 <i>Pracovné úrazy</i>	<i>25</i>
2.8.2 <i>Smrteľné pracovné úrazy.....</i>	<i>26</i>
2.8.3 <i>Rizikové práce a choroby z povolania.....</i>	<i>26</i>
3 SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE	26
3.1 DÔCHODKOVÉ ZABEZPEČENIE	26
3.2 NEMOCENSKÉ POISTENIE.....	29
3.3 DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ POISTENIE.....	30
3.4 ŠTÁTNA SOCIÁLNA PODPORA.....	30
3.4.1 <i>Prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa.....</i>	<i>31</i>
3.4.2 <i>Rodičovský príspevok</i>	<i>32</i>
3.3.4 <i>Príspevok pri narodení dieťaťa.....</i>	<i>33</i>
3.3.6 <i>Príspevky pestúnskej starostlivosti.....</i>	<i>34</i>
3.3.7 <i>Odmena pestúna.....</i>	<i>34</i>
3.3.8 <i>Zaopatrovací príspevok.....</i>	<i>34</i>
3.3.9 <i>Príspevok na pohreb</i>	<i>35</i>
3.3.10 <i>Príspevok na bývanie</i>	<i>35</i>
3.4 DÁVKA SOCIÁLNEJ POMOCI.....	36
3.5 ÚČELOVÉ PEŇAŽNÉ DÁVKY SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI PRE ŤZP A STARÝCH OBČANOV A PEŇAŽNÉ PRÍSPEVKY NA KOMPENZÁCIU SOCIÁLNYCH DÔSLEDKOV ŤZP A PEŇAŽNÝ PRÍSPEVOK ZA OPATROVANIE	38
3.5.1 <i>Účelové peňažné dávky sociálnej starostlivosti pre ŤZP a starých občanov... 38</i>	
3.5.2 <i>Peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ŤZP a peňažný príspevok za opatrovanie</i>	<i>39</i>
3.6 SOCIÁLNE SLUŽBY	39
3.7 SOCIÁLNA PREVENCIA, SOCIÁLNOPRÁVNA OCHRANA A SOCIÁLNE PORADENSTVO	40
4.....	PREDPOKLADANÝ VÝVOJ 2004-2007
.....	41
REFERENCIE	43
PRÍLOHA.....	44
MIERA EKONOMICKEJ AKTIVITY OBYVATEĽOV VO VEKU 15 A VIAC ROKOV (v %).....	44

VÝVOJ POČTU EVIDOVANÝCH NEZAMESTNANÝCH V EVIDENCII OKRESNÝCH ÚRADOV PRÁCE A MIERY EVIDOVANEJ NEZAMESTNANOSTI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	44
VÝVOJ UKAZOVATEĽOV V OBLASTI NEMOCENSKÉHO POISTENIA	46
PRIEMERNÝ HODINOVÝ ZÁROBOK PODĽA HLAVNÝCH TRIED ZAMESTNANÍ	47
PRIEMERNÝ HODINOVÝ ZÁROBOK PODĽA POHLAVIA A PODĽA VEKOVÝCH KATEGÓRIÍ V PODNIKATEĽSKEJ SFÉRE	48
POČET POBERATEĽOV A VÝDAVKY NA DÁVKY ŠTÁTNEJ SOCIÁLNEJ PODPORY V TIS. SK.....	48
DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ POISTENIE	50

ÚVOD

Koncom roku 2002, kedy súčasná vláda prebrala agendu, trh práce Slovenska trpel viacerými vážnymi problémami, ktoré prispievali k vysokej miere nezamestnanosti a nízkej zamestnanosti. Slovensko malo veľmi vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných a veľmi vysoký podiel nízko kvalifikovaných jednotlivcov na nezamestnanosti. Pracovná sila bola málo mobilná, najmä medzi jednotlivými krajinami. Trh práce bol nepružný, nereagoval adekvátne na zmeny v spoločnosti, pričom pružnosť chýbala ako na strane ponuky tak aj na strane dopytu po práci. Zdanenie práce bolo extrémne vysoké vďaka celkovo pomerne vysokej miere zdanenia a relatívnemu dôrazu práve na zdanenie práce.

Sociálny systém bol po desiatkach čiastkových zmien bez filozofie a predstavoval pre chudobných a nezamestnaných pascu. Zneužívanie sociálneho systému bolo častým javom, pričom neexistovali účinné prostriedky na identifikovanie zneužívateľov a postihy voči nim. Aktívna politika trhu práce a aktivačné opatrenia voči nezamestnaným boli nákladné a ich účinnosť a efektívnosť veľmi otázná. Štátna správa v oblasti sociálnych vecí a verejné služby zamestnanosti boli štruktúrované podľa potrieb administratívy, nie podľa potrieb občanov a trhov práce a nepredstavovali účinný nástroj na riešenie sociálnych problémov a na rast zamestnanosti. Tieto faktory prispievali k prehĺbeniu historickej diferenciacie regiónov.

Rok 2003 z tohto hľadiska nemohol priniesť a ani nepriniesol okamžité radikálne zlepšenie životnej úrovne obyvateľov. Pozitívne trendy vo viacerých indikátoroch sociálnej situácie sú však jasne badateľné. Z dostupných údajov je tiež zrejmé, že vzdelanie je kľúčom k lepšiemu životu pre široké vrstvy obyvateľstva. Miera zamestnanosti narástla v priemere za rok o 1,8%, čo znamená, že za rok si živobytie našla masa ľudí zodpovedajúca veľkosti krajského mesta, pričom zamestnanosť rástla vo všetkých krajinách. Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti klesla zo 17,9% v roku 2002 na 15,2%. Až 85,5% osôb ubudlo z evidencie nezamestnaných z iných dôvodov ako vyradením pre nespokojnosť, pričom takmer dve tretiny z úbytku nezamestnaných smerovalo na trh práce. Potvrďuje to aj fakt, že s poklesom miery nezamestnanosti klesol v priebehu roka aj počet osôb poberaúcich dávku v hmotnej núdzi na sezónne očistenej báze o 11%. Prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce, programov a projektov bolo aktivizovaných takmer 52% z priemerného počtu evidovaných nezamestnaných, pričom dôraz bol presunutý z neúčinných dotačných nástrojov na investície do rozvoja ľudského kapitálu nezamestnaných.

Po čiastkových úpravách v roku 2003, zameraných na odstránenie najväčších anomálií zo systému, sa vláda podujala na komplexnú revíziu sociálnej politiky a politiky trhu práce. Nový systém sa začne uplatňovať v praxi v priebehu roka 2004. Prvé relevantné údaje o krátkodobých efektoch reforiem možno očakávať približne v polovici roka 2004.

Výsledkom rozsiahlej reformy v previazaní s reformnými krokmi iných rezortov má byť podľa prognóz domácich i zahraničných inštitúcií vyšší udržateľný ekonomický rast sprevádzaný rastom zamestnanosti a reálnej životnej úrovne pre široké vrstvy obyvateľstva. V prognózovanom horizonte do roku 2007 sa v rámci ekonomického cyklu očakáva pokračovanie konjunktúry. Podľa prognóz má byť reálny rast HDP ťahaný výraznou mierou už aj domácim dopytom. Predpovede referenčných inštitúcií naznačujú pozitívny vývoj na trhu s priemerným ročným rastom zamestnanosti okolo 1%. **Za predpokladu, že sa**

reformy uskutočnia tak, ako boli navrhnuté, OECD dokonca prognózuje strednodobý priemerný rast zamestnanosti nad 2%. Od roku 2005 sa očakáva aj výraznejší rast reálnych miezd a vyplývajú z nového valorizačného mechanizmu aj rast reálnej hodnoty dôchodkov. Za podmienky zachovania smerovania hospodárskej politiky majú byť teda nasledujúce roky priaznivé z hľadiska vývoja sociálnej situácie občanov Slovenska.

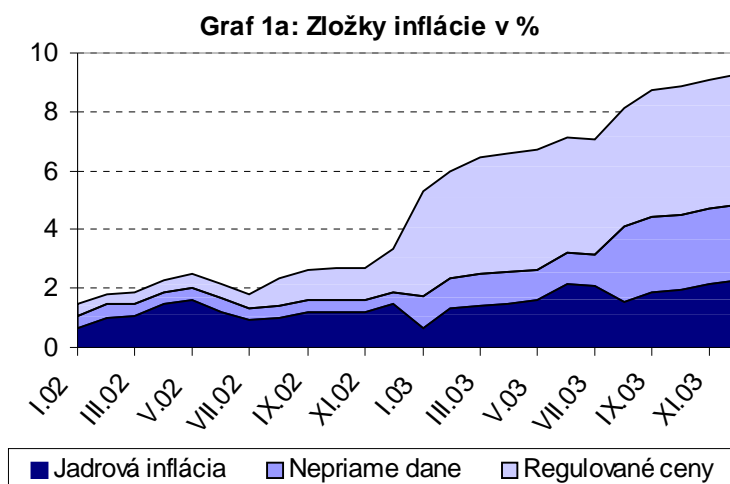
V správe o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2003 analyzujeme vývoj v oblasti trhu práce, sociálneho zabezpečenia a vývoja životnej úrovne obyvateľov. Ponúkame porovnanie s vývojom v predchádzajúcom roku a pri vybraných aspektoch aj v dlhšom časovom horizonte. V závere správy sa stručne venujeme aj predpokladanému vývoju základných sociálno-ekonomických ukazovateľov na obdobie 2004 až 2007. Predkladaná analýza je založená na údajoch získavaných z rezortných štatistických zisťovaní, administratívnych zdrojov údajov a z externých zdrojov, pričom čerpá aj z iných vládnych koncepčných a analytických materiálov.

1 VÝVOJ ZÁKLADNÝCH UKAZOVATEĽOV V ROKU 2003

V roku 2003 pokračovala slovenská ekonomika v pozitívnom vývoji, keď priemerný medziročný rast hrubého domáceho produktu v stálych cenách dosiahol 4,2 %. Je to už druhý rok čo je SR najvýkonnejšou ekonomikou v stredoeurópskom regióne.

Rýchly rast slovenskej ekonomiky bol v roku 2003 ťahaný najmä zahraničným dopytom, ktorý rástol mimoriadne silným tempom predovšetkým vďaka zvyšovaniu exportných kapacít v automobilovom priemysle. Príspevok zahraničného dopytu k rastu HDP bol 6 percentuálnych bodov. Naopak, domáci dopyt bol brzdou ekonomického rastu, jeho príspevok k rastu HDP bol záporný v hodnote 2 percentuálne body (domáci dopyt zahŕňa súkromnú spotrebu, spotrebu verejnej správy a tvorbu fixného kapitálu).

Domáci dopyt bol brzdený najmä úspornými opatreniami zavedenými vládou na začiatku roka, a následne aj ďalším zvýšením spotrebných daní v lete. Spotrebiteľské ceny v priemere za rok 2003 medziročne vzrástli o 8,5%. Na tomto raste sa podieľala hlavne liberalizácia regulovaných cien a rast spotrebných daní. Najvýraznejšie rástli ceny položiek bývanie, voda, elektrina, plyn, alkoholické nápoje a tabak, rozličné tovary a služby a doprava.

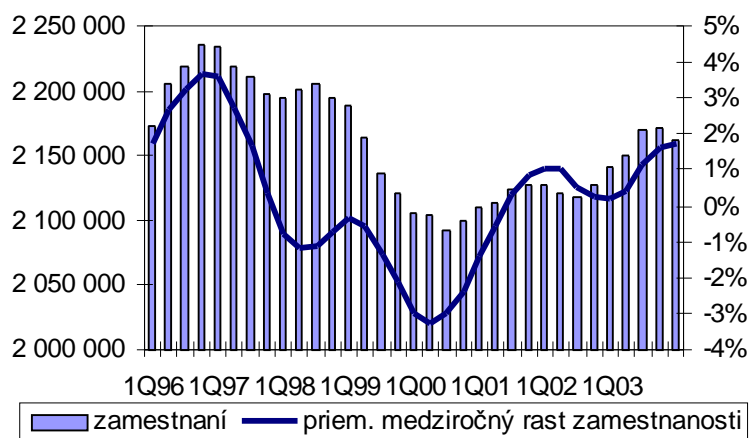

Z hľadiska zloženia domácností vzrástli spotrebiteľské ceny najvýraznejšie u dôchodcov (9,7%), miernejšie rástli v domácnostiach nízko príjmových skupín (9,4%) a u zamestnancov (8,2%).

V roku 2003 sme zaznamenali priaznivý vývoj aj na trhu práce, keď podľa výberového zisťovania pracovných síl zamestnanosť vzrástla medziročne o 1,8%, čo je najrýchlejšia dynamika od roku 1997. Podľa výberového zisťovania pracovných síl počet zamestnaných v roku 2003 dosiahol 2 164,6 tisíc osôb. Zamestnanosť (aj sezónne očistená) rástla postupne počas prvých troch štvrtrokov, len v poslednom kvartáli mierne poklesla. Medziročný rast zamestnanosti však dosahoval kladné čísla počas celého roku 2003.

K rastu zamestnanosti prispelo generovanie nových pracovných miest vo väčšom počte priamymi zahraničnými investíciami. Nárast pracovných miest v súkromnom sektore bol úzko sústredený na sektory obchod, hotely a reštaurácie, stavebníctvo a finančníctvo.

Graf 1b: Vývoj zamestnanosti 1996 - 2003

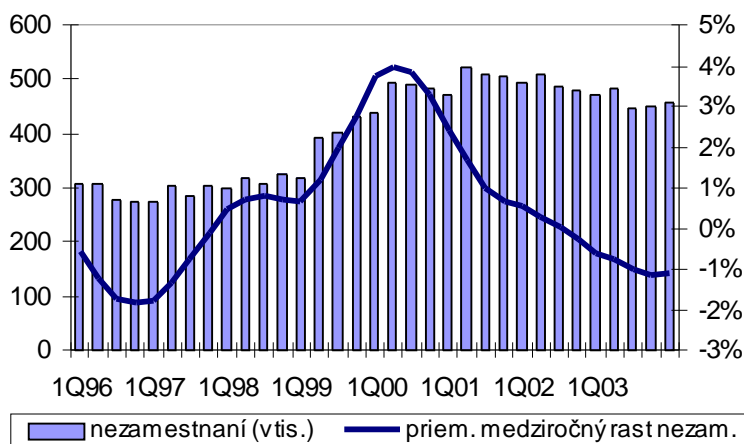

Zdroj: ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl
Pozn.: Údaje sú sezónne očistené

Masívnejšie vytváranie nových pracovných miest sa pozitívne prejavilo aj v poklese nezamestnanosti. Podľa výberového zisťovania pracovných síl (medzinárodné ILO štandardy) priemerná miera nezamestnanosti v roku 2003 klesla na 17,4% pracovnej sily. Znamená to zníženie o 1,1 percentuálneho bodu oproti predchádzajúcemu roku. Podľa údajov bývalého NÚP sme zaznamenali pokles v miere evidovanej nezamestnanosti zo 17,9% v roku 2002 na 15,2% v roku 2003, čo predstavuje rekordný pokles o 2,7 percentuálnych bodov.

Trend znižovania miery evidovanej nezamestnanosti trval v roku 2003 až do októbra. V posledných dvoch mesiacoch nezamestnanosť mierne rástla až dosiahla v decembri 15,6%. Stále však bola o 1,9 percentuálneho bodu nižšia než v decembri roku 2002.

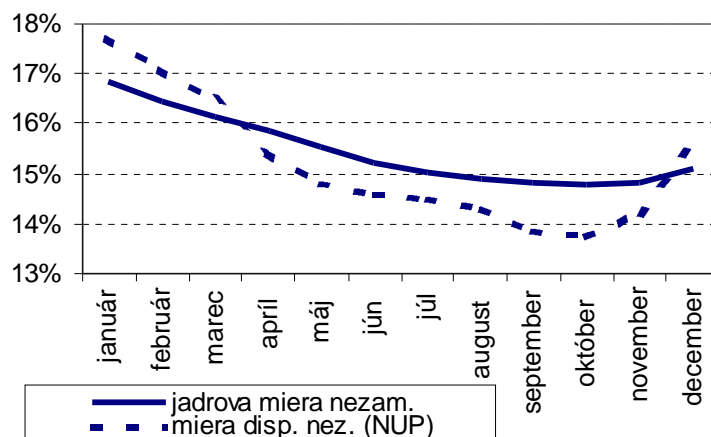
Graf 1c: Vývoj nezamestnanosti 1996 - 2003

Zdroj: ŠÚ SR, výberové zisťovanie pracovných síl

Jadrová nezamestnanosť¹, zaznamenala podobný priebeh. Koncoročný nárast nezamestnanosti bol pravdepodobne vo významnej miere spôsobený špekuláciami v súvislosti s pripravovanými zmenami právnych predpisov v oblasti zamestnanosti a podpory v nezamestnanosti v roku 2004.

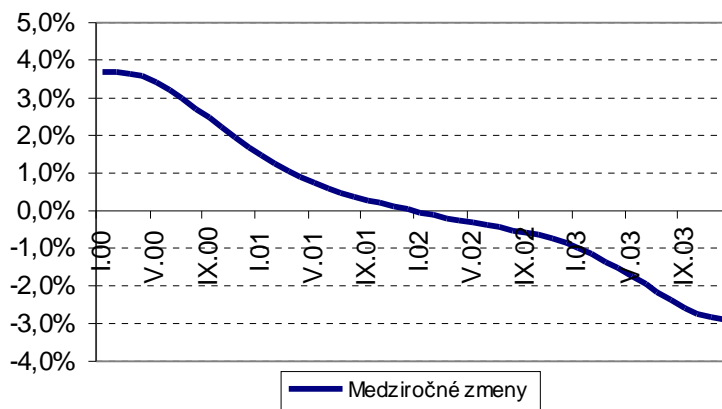
Graf 1d: Miera nezamestnanosti v roku 2003

Zdroj: NÚP

¹ Jadrová nezamestnanosť je disponibilná nezamestnanosť NÚP (ÚPSVR) očistená o vplyv verejnoprospešných prác a sezónnosti. Názov pochádza z analytickej dielne ING Bank.

Graf 1e: Medziročné zmeny jadrovej nezamestnanosti

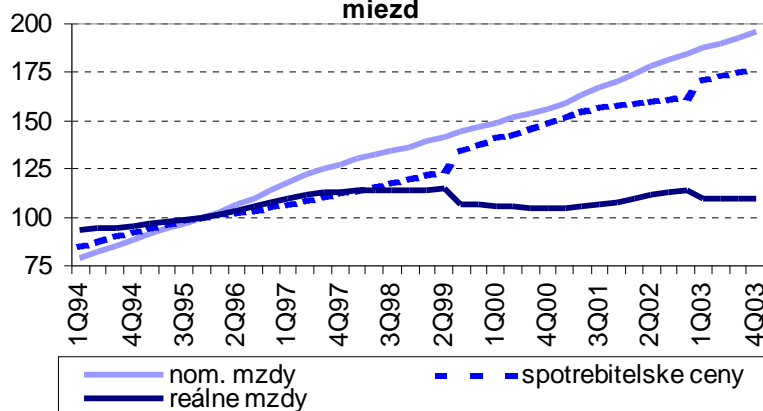
Zdroj: NÚP

Priemerná miera jadrovej nezamestnanosti bola v roku 2003 na úrovni 15,5%. V porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla o 2,9%.

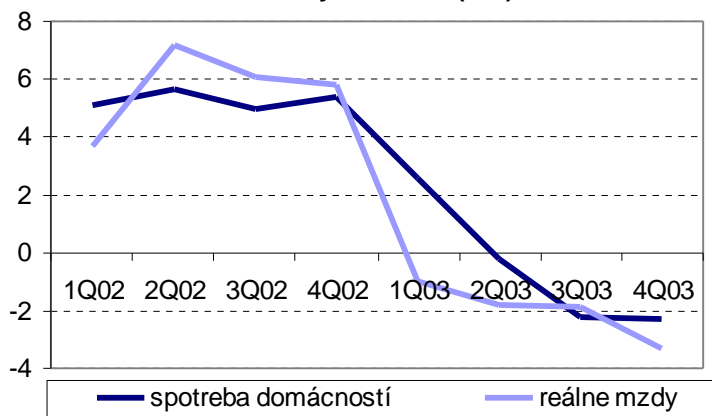
Údaje ŠÚ SR indikujú nepretržitý rast nominálnych miezd. V roku 2003 dosiahla priemerná mesačná nominálna mzda zamestnanca hospodárstva hodnotu 14 365 Sk, čo predstavuje medziročný nárast o 6,3%. Nominálne mzdy rástli v roku 2003 pomalšie ako predchádzajúce roky v dôsledku nízkej úrovne inflácie v roku 2002, podľa ktorej sa upravovali mzdy v súkromnom sektore. Najvyšší nárast nominálnej mzdy nastal v odvetviach školstvo, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody. Najpomalšie rástli mzdy vo veľkoobchode a maloobchode.

V roku 2003 rástli spotrebiteľské ceny rýchlejšie ako priemerná nominálna mzda v hospodárstve, čo sa prejavilo v poklese priemernej reálnej mzdy a následne aj v poklese spotreby domácností. Výsledkom rastu spotrebiteľských cien v dôsledku nevyhnutných deregulačných úprav cien a zmien v daňovom systéme je medziročný pokles reálnych miezd priemerne o 2%. S poklesom reálnych miezd klesala aj spotreba domácností. V porovnaní s rokom 2002 poklesla spotreba domácností v priemere o 0,6%. Aj tak si však domácnosti mohli na konci roku 2003 dovoliť kúpiť v priemere o 5% viac tovarov a služieb ako na konci roku 2000.

Graf 1f: Vývoj indexu spotrebiteľských cien a miezd

Graf 1g: Ročný rast spotreby domácností vs rast reálnych miezd (v %)

Zdroj pre grafy 1f a 1g: ŠÚ SR

Poznámka: Nominálne mzdy v grafe 1f sú sezónne očistené

2 PRÁCA A MZDY

2.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

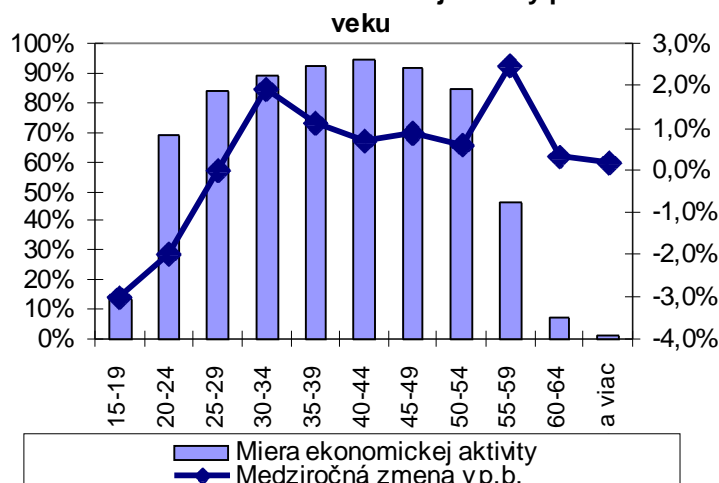
Rozsah ekonomicky aktívnych obyvateľov je stále viac ovplyvňovaný predovšetkým zotrúvaním osôb v poproduktívnom veku na trhu práce resp. medzi pracujúcimi a v menšej miere novými prírastkami do skupiny obyvateľov v produktívnom veku.

Podľa výsledkov výberového zisťovania pracovných síl v roku 2003 bolo celkovo v priemere 2 634,3 tis. ekonomicky aktívnych obyvateľov, z ktorých bolo 45,6 % žien. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2002 sa počet ekonomicky aktívnych obyvateľov zvýšil o 6,0 tis. osôb, zatiaľ čo počet ekonomicky aktívnych žien sa zvýšil o 7 tis. osôb, počet ekonomicky aktívnych mužov sa medziročne znížil o 1 tis. osôb.

Miera ekonomickej aktivity obyvateľov vo veku 15 a viacročných dosahovala úroveň 60,3 % (muži 68,4 % a ženy 52,8 %), pričom v porovnaní s rokom 2002 (kedy jej hodnota bola 60,2 %) sa mierne zvýšila. Toto zvýšenie bolo najmä v dôsledku medziročného zvýšenia miery ekonomickej aktivity žien o 0,2 percentuálnych bodov. Miera ekonomickej aktivity mužov sa v roku 2003 v porovnaní s rokom 2002 mierne znížila o 0,1 percentuálneho bodu.

Miera ekonomickej aktivity obyvateľov vo veku 15 a viacročných sa medziročne zvýšila prakticky vo všetkých 5-ročných vekových skupinách s výnimkou skupiny obyvateľov tzv. mladých (t.j. vo veku 15-24 rokov). Najvyššiu mieru ekonomickej aktivity dosahovalo obyvateľstvo v jednotlivých 5-ročných vekových kategóriách vo veku od 35 do 49 rokov, kde táto miera dosahovala úroveň od 92 do 94 %.

Graf 2a: Miera ekonomickej aktivity podľa

Zdroj: ŠÚ SR, Výsledky výberového zisťovania pracovných síl

Z celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov v roku 2003 bolo 39,7 % ekonomicky neaktívnych obyvateľov (1 731,9 tis. osôb), pričom 61,8 % z nich boli ženy. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2002 sa absolútny počet ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov znížil o 6 tis. osôb. V rámci uvedenej skupiny ekonomicky neaktívnych obyvateľov sa znížil najmä počet osôb poberaúcich starobný alebo invalidný dôchodok (o 20,4 tis. osôb), znížil sa i počet osôb na rodičovskej dovolenke (v priemere o 1,4 tis.), osôb v domácnosti (o 2 tis. osôb) ako aj tzv. odradených, t.j. skupina obyvateľov ktorá neverí, že by si našla prácu (v priemere o 6,7 tis. osôb). Na druhej strane sa už tradične výrazne zvýšil počet študentov a učňov o 26,4 tis. osôb.

V rámci ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov v roku 2003 najväčší podiel mali dôchodcovia (58,8 % poberaúci starobný alebo invalidný dôchodok) a ďalej to boli študenti a uční (28,3 %). Podiel osôb na rodičovskej dovolenke bol 2,8 %.

2.2 Zamestnanosť

V priebehu roku 2003 na trhu práce pretrvával trend rastu zamestnanosti sprevádzaný poklesom nezamestnanosti, pričom zamestnanosť sa medziročne zvýšila o 1,8 %. Podľa výberového zisťovania pracovných síl počet zamestnaných tak dosiahol 2 164,6 tis. osôb. V porovnaní s rokom 2002 v hospodárstve SR pracovalo v priemere o 37,6 tis. osôb viac a medziročné tempo rastu priemernej zamestnanosti bolo o 1,6 percentuálnych bodov rýchlejšie. Tempo rastu zamestnanosti na úrovni 1,8 % bolo dosahované pri medziročnom raste produktivity práce z HDP v b.c. na úrovni 8,2 %, resp. 3,4 % v s.c., a raste priemernej mesačnej mzdy zamestnanca na úrovni 6,3 %.

Z celkového priemerného počtu pracujúcich v roku 2003 bolo 45,6 % žien. Zamestnanci v rámci celkovej zamestnanosti tvorili 90 % a podnikatelia 9,6 %, z ktorých až 71,2 % boli podnikatelia bez zamestnancov.

Tabuľka 2a: Vývoj zamestnanosti podľa kategórie v roku 2003

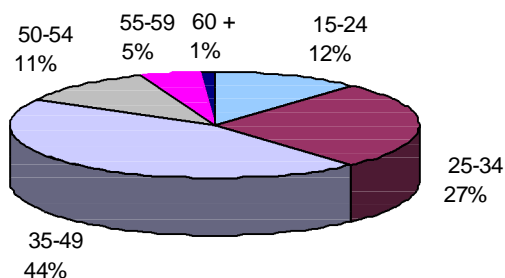
	Počet osôb v roku 2003	Medziročná zmena (v%)
Zamestnanci	1 947 600	0,3
Podnikatelia	208 000	14,8
z toho: bez zamestnancov	148 100	14,5
so zamestnancami	60 000	15,8
Vypomáhajúci členovia domácnosti podnikateľa	2 900	45,0

Zdroj: ŠÚ SR, Výsledky výberového zisťovania pracovných síl

Uvedený vývoj zamestnanosti v roku 2003 sa odrazil aj v medziročnom zvýšení celkovej špecifickej miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 15-64 rokov a to u oboch pohlaví (v priemere o 0,9 percentuálneho bodu). V roku 2003 obyvateľstvo vo veku 15-64 rokov dosahovalo priemernú mieru zamestnanosti na úrovni 57,6 % (muži 63 % a ženy 52,2 %), pričom sa zvýšil rozdiel v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami v prospech mužov. Zatiaľ čo v roku 2002 tento rozdiel predstavoval 10,6 percentuálnych bodov, v roku 2003 to bolo 10,8 percentuálnych bodov.

Výrazne sa nezmenila štruktúra zamestnanosti podľa veku ani podľa vzdelania. Najvýraznejší podiel na zamestnanosti si udržiava veková skupina obyvateľov vo veku 35-49 rokov v priemere 44,7 %. Na druhej strane najvýraznejší rast zamestnanosti (12,6 %) zaznamenala skupina pracujúcich vo veku nad 60 rokov. Zamestnanosť mladých t.j. vo veku 15-24 rokov vzrástla medziročne o 1,7 %..

Graf 2b: Štruktúra zamestnanosti podľa veku v roku 2003

Tabuľka 2b: Vývoj zamestnanosti v roku 2003 podľa veku

Veková skupina	Medziročný index
15-24 roční	101,7
25-34 roční	101,7
35-49 roční	101,3
50-54 roční	100,4
55-59 roční	108,6
60 a viacroční	112,6
Spolu	101,8

Prameň: ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl

Úroveň miery zamestnanosti podľa vzdelania poukazuje na výrazné prepojenie úrovne vzdelania s možnosťou uplatniť sa na trhu práce. Až 86 % z celkového počtu obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním vo veku 15-64 rokov v roku 2003 bolo zamestnaných, zatiaľ čo z obyvateľov so základným vzdelaním bolo zamestnaných len 15,4 %.

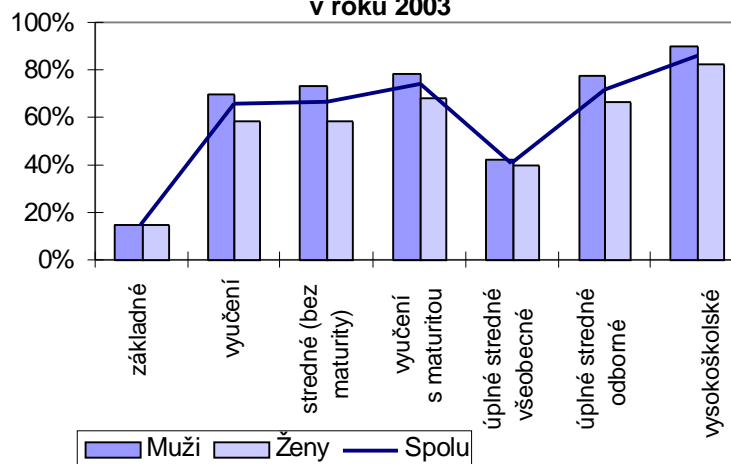
Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry pracujúcich medziročný pokles priemernej zamestnanosti v SR v roku 2003 bol zaznamenaný len v skupine osôb so základným vzdelaním (o 2,3 %) a u vyučených (o 3,3 %).

Tabuľka 2c: Zamestnanosť podľa vzdelania, rok 2003

Stupeň vzdelania	Medziročný index	Miera zamestnanosti (15-64)		
		Spolu	Muži	Ženy
Základné	97,7	15,4	15,3	15,4
Vyučení	96,7	65,5	70,0	58,5
Stredné (bez maturity)	101,4	67,0	73,5	58,6
Vyučení s maturitou	108,5	74,4	78,1	68,7
Úplné stredné všeobecné	104,3	40,9	42,4	40,1
Úplné stredné odborné	103,8	71,3	77,9	66,4
Vysokoškolské*	109,3	86,0	89,9	82,3
Spolu		57,6	63,0	52,2

*vrátane štúdia vyššieho odborného, bakalárskeho a vedeckej kvalifikácie
Prameň: ŠÚ SR, Výsledky výberového zisťovania pracovných síl

Graf 2c: Miera zamestnanosti podľa vzdelania v roku 2003

Zdroj: ŠÚ SR, Výsledky výberového zisťovania pracovných síl

Priaznivý vývoj zamestnanosti v roku 2003 sa prejavil vo všetkých krajoch SR. Priemerný počet pracujúcich v roku 2003 bol vo všetkých krajoch vyšší ako v rovnakom období roku 2002. Medziročné prírastky pracujúcich v jednotlivých krajoch sa pohybovali v intervale od 0,1 % v Žilinskom kraji do 3,3 % v Trenčianskom kraji resp. Nitrianskom kraji. Súčasne jednotlivé kraje (s výnimkou Žilinského kraja) zaznamenali medziročné zvýšenie špecifickej miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 15-64 rokov v rozsahu od 0,1 p.b. v Prešovskom kraji do 2 p.b. v Trenčianskom kraji, pričom najvyššiu mieru zamestnanosti si udržuje Bratislavský kraj (68,2 %). V rámci jednotlivých krajov existujú výrazné rozdiely v miere zamestnanosti podľa pohlavia. Vo všetkých krajoch je miera zamestnanosti mužov výrazne vyššia ako miera zamestnanosti žien v rozmedzí od 7,3 p.b. v Trenčianskom kraji do 13 p.b. v Trnavskom kraji (priemer za SR bol 10,6 p.b.).

Z hľadiska využívania flexibilných foriem zamestnávania rok 2003 naznačuje možnosť priaznivého obratu. V roku 2003 uvedenú formu zamestnávania využívalo 2,4 % z celkového počtu pracujúcich, zatiaľ čo v roku 2001 uvedenú formu zamestnávania využívalo 2,3 % a v roku 2002 to bolo len 1,9 % pracujúcich. Už tradične vo väčšej miere je táto forma využívaná ženami. Nad'alej boli najčastejším dôvodom na prácu na kratší pracovný čas zdravotné dôvody (v roku 2003 to bolo cca 31,6 % z celkového počtu pracujúcich na kratší pracovný čas) a že práca na kratší pracovný čas im vyhovuje (v roku 2003 to bolo cca 25,3 % z celkového počtu pracujúcich na kratší pracovný čas). U žien, na rozdiel od mužov, výraznejšie prevládal aj dôvod neúspechu pri hľadaní vhodného zamestnania na plný pracovný čas, ako aj skrátený pracovný čas z iniciatívy zamestnávateľa.

Uvedená forma zamestnávania je najviac využívaná osobami vo veku 25-49 rokov a to u oboch pohlaví (v priemere 53,2 % z celkového počtu pracujúcich na kratší pracovný čas, u žien až 58,5 % oproti 40 % u mužov), a v odvetviach III. sektoru.

Tabuľka 2d: Podiel pracujúcich na kratší pracovný čas v roku 2003, priemer za SR v %

	Spolu	Muži	Ženy
Veková skupina			
15-24 roční	9,5	13,3	7,9
25-49 roční	53,2	40,0	58,5
50-54ž (59m) roční	17,7	28,1	13,7
55ž (60m) a viac roční	19,6	18,7	19,9
Vzdelanie			
základné	12,6	10,3	13,7
stredné bez maturity	41,9	44,7	40,8
stredné s maturitou	29,7	26,7	30,9
vysokoškolské *	15,8	18,5	14,7
Sektor ekonomickej činnosti			
primárny (A+B)	5,7	14,9	2,0
sekundárny (C-F)	19,3	25,7	16,7
terciárny (G-Q)	74,8	58,4	81,3
Spolu	2,4	1,3	3,8

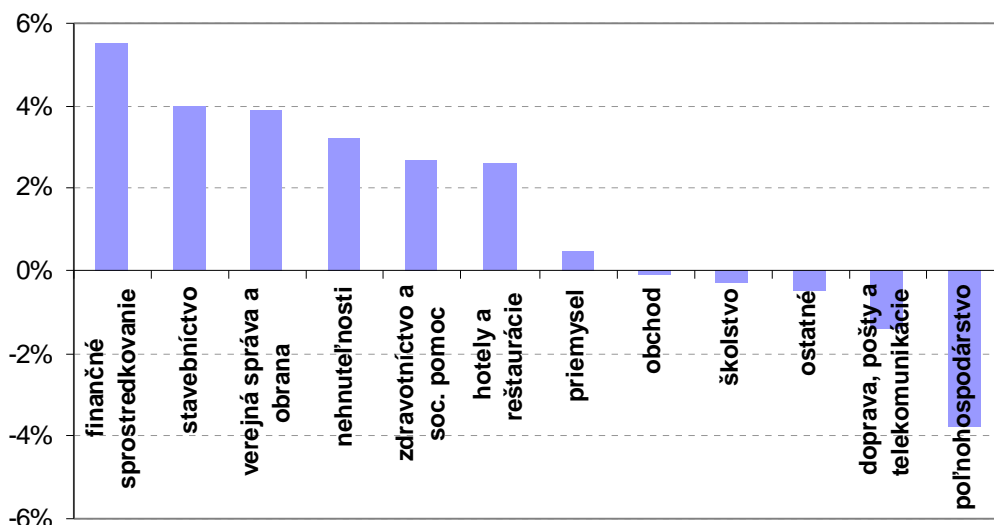
* vrátane štúdia vyššieho odborného, bakalárskeho a vedeckej kvalifikácie
Prameň: ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl

Aj údaje ŠÚ SR z podnikového výkazníctva potvrdzujú tendenciu rastu zamestnanosti v SR. Podľa uvedených údajov v hospodárstve SR v roku 2003 bolo v priemere zamestnaných 2 025 tis. osôb, čo je o 16,1 tis. osôb resp. o 0,8 % viac ako v rovnakom období roku 2002.

Nad'alej pokračuje tendencia zvyšovania podielu a absolútneho počtu zamestnaných osôb v súkromnom sektore. V roku 2003 pracovalo v súkromnom sektore v priemere 1 472,4 tis. osôb, čo je o 3,9 % viac ako v rovnakom období roku 2002. Naopak priemerný počet zamestnaných vo verejnom sektore sa medziročne znížil v priemere o 38,7 tis. osôb (6,5 %), keď zamestnával 552,6 tis. osôb.

Vývoj zamestnanosti v jednotlivých sektoroch znázorňuje nasledujúci graf.

Graf 2d: Zmeny zamestnanosti podľa sektorov v roku 2003

Vývoj zamestnanosti podľa jednotlivých odvetví ovplyvnil celkovú štruktúru zamestnanosti podľa sektorov ekonomických činností. **Aj v roku 2003 pokračuje tendencia výraznejšieho rastu zamestnanosti v odvetviach III. sektora na úkor zamestnanosti v I. a II. sektore.** V roku 2003 v I. sektore bolo zamestnaných priemerne 6,7 % osôb, v II. sektore 34,0 % osôb a 59,3 % osôb bolo zamestnaných v III. sektore.

Celkový rast zamestnanosti v hospodárstve SR v roku 2003 bol ovplyvnený najmä rastom zamestnanosti v mikro podnikoch, t.j. s počtom zamestnancov do 10, a v stredných podnikoch, t. j. v podnikoch s 20 až 250 zamestnancami. Uvedený vývoj sa odrazil na celkovej štruktúre zamestnanosti v SR podľa veľkosti podniku. Zatiaľ čo v roku 2002 sa podniky s počtom zamestnancov nad 250 osôb podieľali na celkovej zamestnanosti v SR 38 %, v roku 2003 sa tento podiel znížil na 34,1 % a naopak podiel zamestnaných v malých a stredných podnikoch sa medziročne zvýšil priemerne o 0,7 p.b.. V roku 2003 sa malé a stredné podniky vrátane živnostníkov podieľali na celkovej zamestnanosti v SR v priemere 65,9 %.

Tabuľka 2e: Štruktúra zamestnanosti podľa veľkosti podnikov v roku 2003 (priem. evid. počet vo f.o.)

	Priem. počet zamestnancov v roku 2003	Medziročný index	% z celkovej zamestnanosti	Zmena oproti roku 2002 v p.b.
0 - 9	142 050	112,5	7,0	0,7
10 - 19	103 765	85,6	5,1	-0,9
20 - 49	140 092	111,3	6,9	0,6
50 - 249	371 650	102,6	18,3	0,3
250 - 499	168 023	94,0	8,3	-0,6
500 - 999	145 146	89,1	7,2	-0,9
1000 a viac	375 766	89,1	18,6	-2,4
Zivnostníci (odhad)	578 500	113,4	28,6	3,2
Spolu	2 024 992	100,8	100,0	x

Prameň: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2003

Ku koncu roku 2003 bolo v registri ŠÚ SR 64 420 podnikov, z ktorých 94,8 % patrili do kategórie malých a stredných podnikov. Medziročne sa zvýšil počet podnikov o 8,3 % , počet neziskových inštitúcií o 9,2 % a fyzických osôb podnikateľov o 10,9 %.

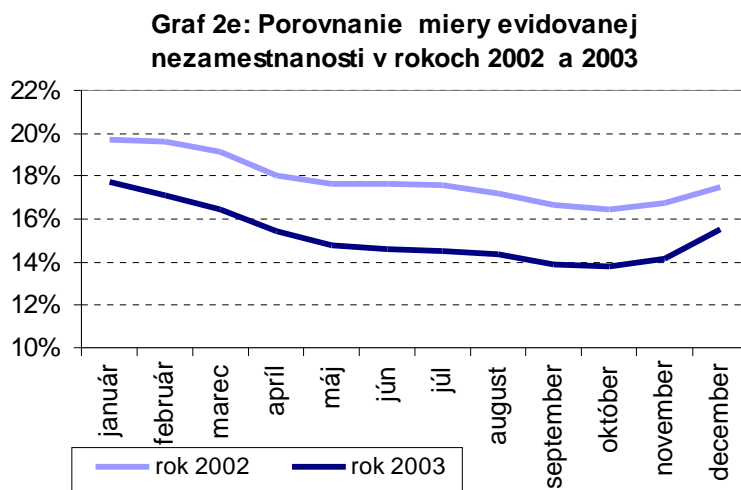
V priebehu roku 2003 vzniklo 1 502 nových podnikov (o 372 viac ako v roku 2002) a zaniklo 534 podnikov (o 149 viac ako v roku 2002). K najvýraznejším zmenám dochádza v odvetviach obchod, nehnuteľnosti a prenájom, priemyselná výroba, stavebníctvo, doprava a skladovanie.

2.3 Nezamestnanosť

Z údajov NÚP vyplýva nepretržitý pokles nezamestnanosti v prvých desiatich mesiacoch roku 2003, pričom koncom októbra miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla 13,75 %. Od októbra 1998 to bolo po prvýkrát, čo miera evidovanej nezamestnanosti bola nižšia ako 14 percent. Celkové zníženie nezamestnanosti v SR v roku 2003 bolo výraznejšie ako sa predpokladalo a bolo sprevádzané priaznivým vývojom zamestnanosti, miernym zlepšením situácie na trhu práce a tiež intenzívnejšou spoluprácou NÚP s evidovanými nezamestnanými.

Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti poklesla zo 17,82 % v roku 2002 na 15,19 % v roku 2003. Z hľadiska pohlavia poklesla aj priemerná miera evidovanej nezamestnanosti u žien zo 16,52 % v roku 2002 na 15,04 % v roku 2003 a výraznejšie u mužov z 19,01 % v roku 2002 na 15,31 % v roku 2003.

Mierny nárast nezamestnanosti v novembri a v decembri v roku 2003, okrem iného spôsobili najmä špekulácie v súvislosti s pripravovaným sprísnením podmienok v poskytovaní dávok v nezamestnanosti (podpory v nezamestnanosti) v roku 2004. Tieto skutočnosti ovplyvnili niektorých zamestnaných, ktorých zamestnávateľa plánovali prepustiť až v roku 2004 do takej miery, že predčasne ukončili pracovný pomer a odišli do evidencie úradov práce. V decembri 2003 miera evidovanej nezamestnanosti predstavovala 15,56 %, čo bolo o 1,9 percentuálnych bodov menej ako v rovnakom období v roku 2002.

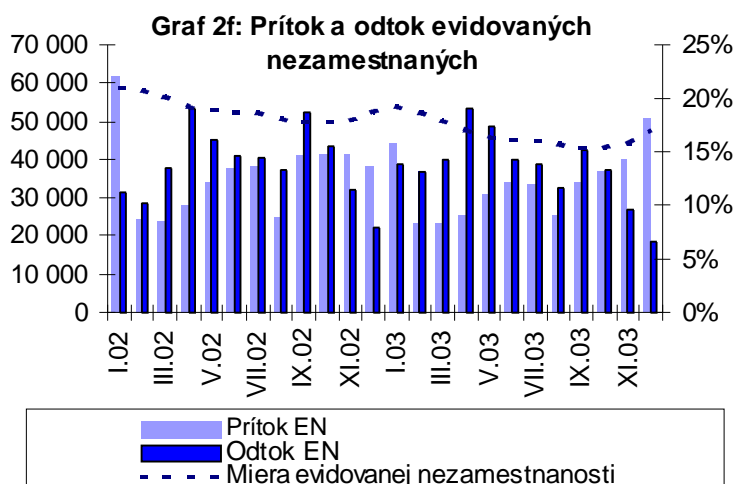

Zdroj: NÚP

V sledovanom roku poklesol počet nezamestnaných vstupujúcich do evidencie vedenej úradmi práce (prítok), ako i počet evidovaných nezamestnaných vyradených z evidencie (odtok) v porovnaní s rokom 2002. Celkový obrat v evidencii nezamestnaných v roku 2003 poklesol o 4,1 %.

Z celkového odtoku evidovaných nezamestnaných priemerne 65,6% sa umiestnilo na trhu práce na novovzniknuté alebo už existujúce pracovné miesta prostredníctvom úradu

práce alebo si zamestnanie našli sami, 14,5 % bolo vyradených pre nespoluprácu a 19,9% tvorili tí evidovaní nezamestnaní, z ktorých podľa našich odhadov približne polovica sa stala ekonomicky neaktívna v dôsledku odchodu do starobného alebo invalidného dôchodku, prípravy na povolanie alebo nástupu na základnú vojenskú alebo civilnú službu a iné.

Zdroj: NÚP

V rámci hromadného prepúšťania bolo v roku 2003 úradom práce nahlásených zamestnávateľmi celkovo 18,9 tis. zamestnancov, s ktorými sa má pracovný pomer rozviazať, čo bolo v porovnaní s rokom 2002 viac o 8,5 tis. osôb. Ako sme už uviedli, tento nárast výrazne neovplyvnil celkový počet nezamestnaných vstupujúcich do evidencie úradov práce v porovnaní s rokom 2002.

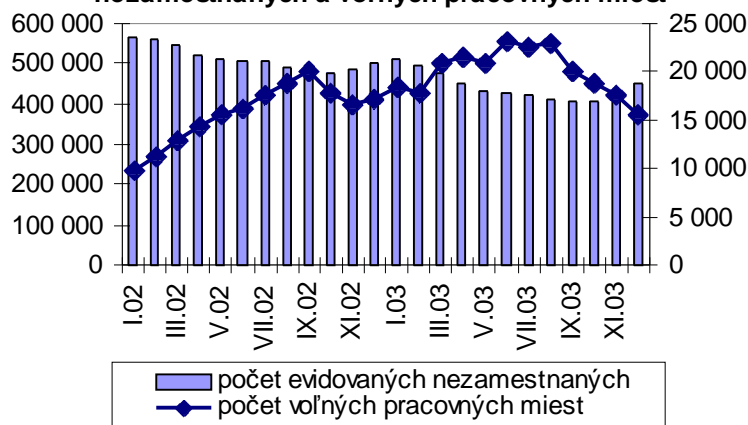
Priemerný mesačný počet evidovaných nezamestnaných v roku 2003 (443 356 osôb) poklesol o 13,6% v porovnaní s minulým rokom. Priemerný mesačný počet evidovaných nezamestnaných žien v roku 2003 v priemere dosiahol 203 392 žien (45,9% z celkového priemerného mesačného počtu evidovaných nezamestnaných). V porovnaní s minulým rokom to predstavuje pokles o 12,5%, pričom u mužov bol pokles ešte výraznejší, a to 14,5%. Naďalej však pretrvávajú vyššia nezamestnanosť mužov ako žien.

Z celkového priemerného počtu evidovaných nezamestnaných mohlo 90,9% (403 222 osôb) bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta nastúpiť do zamestnania (disponibilný počet evidovaných nezamestnaných). Ostatným evidovaným nezamestnaným bola prekážkou bezprostredne umiestniť sa na trhu práce dočasná práceneschopnosť a ošetrovanie člena rodiny (33 103 osôb), účasť na rekvalifikačných kurzoch alebo na pracovnej rehabilitácii (3063 osôb), poberanie peňažnej podpory v materstve (2742 osôb) a účasť na absolventskej praxi (1226 osôb).

Pozitívny trend sme zaznamenali aj vo vývoji priemernej doby trvania evidencie nezamestnaných, ktorá sa skrátila z 13,7 mesiacov (v roku 2002) na 12,3 mesiacov.

Pokles nezamestnanosti v roku 2003 bol sprevádzaný nárastom voľných pracovných miest v priemere o 27,6%. Súčasne sa v priemere znížil počet evidovaných nezamestnaných pripadajúcich na 1 voľné pracovné miesto z 33 v roku 2002 na 22 osôb. Nárast priemerného počtu voľných pracovných miest určených pre absolventov škôl predstavoval v priemere 14,2% a pre občanov so ZPS 30,4%.

Graf 2g: Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných a voľných pracovných miest

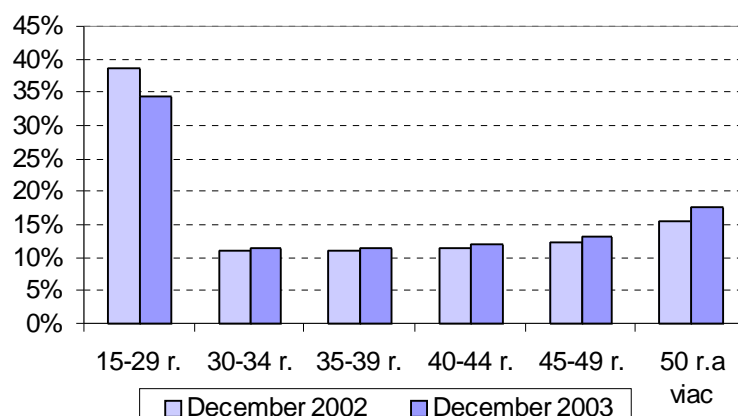
Zdroj: NÚP

Priemerný mesačný počet evidovaných nezamestnaných občanov so ZPS v roku 2003 predstavoval 23 816 osôb, čo tvorilo 5,4 % z celkového priemerného mesačného počtu evidovaných nezamestnaných.

Z hľadiska vekovej štruktúry evidovaných nezamestnaných situácia na trhu práce v sledovanom roku je obdobná ako v roku 2002 a je charakterizovaná pretrvávajúcim vysokým podielom evidovaných nezamestnaných mladých ľudí a stále sa zhoršujúca situácia postavenia starších ľudí na trhu práce.

Zvyšuje sa podiel 50 a viac ročných na počte evidovaných nezamestnaných, pričom však rastie ich podiel aj na EAO a na zamestnanosti. V porovnaní so ženami boli nezamestnanosťou viac postihnutí muži, pretože odchádzajú do starobného dôchodku neskôr ako ženy. V dôsledku menších šancí uplatniť sa na trhu práce, viac ako polovica (52,8%) evidovaných nezamestnaných starších ľudí (viac ako 50 rokov) bola ku koncu decembra 2003 dlhodobo nezamestnaná.

Graf 2h: Podiel evidovaných nezamestnaných (EN) podľa veku na celkovom počte EN

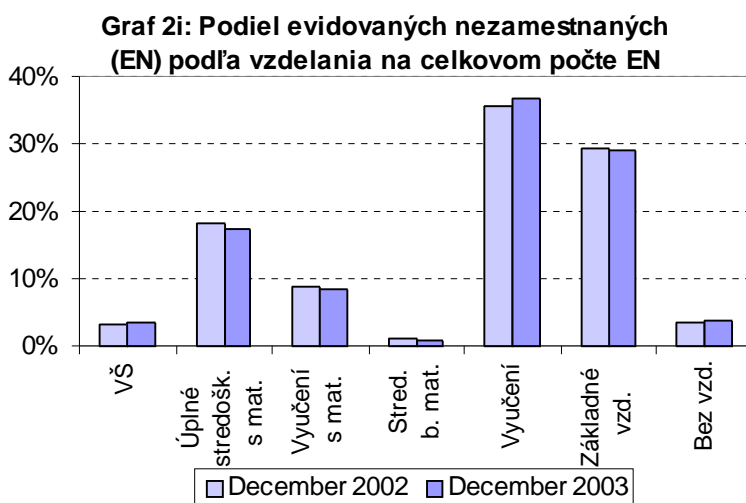
Zdroj: NÚP

Najvýraznejšou skupinou evidovaných nezamestnaných mladých ľudí vo veku 15–29 boli mladí ľudia s vyučením (31,5 %) a tiež mladí ľudia so základným vzdelaním (24,2 %).

Z celkového počtu evidovaných nezamestnaných mladých ľudí koncom roku 2003 bolo 38,4 % dlhodobo nezamestnaných. So zvyšujúcimi sa nárokmi trhu práce na vzdelanie pracovnej sily sa znižovali šance mladých ľudí so základným vzdelaním zamestnať sa, ktorí potom naďalej zotrúvali v evidencii úradov práce. Koncom decembra 2003 až 61,4 % z nich bolo dlhodobo nezamestnaných.

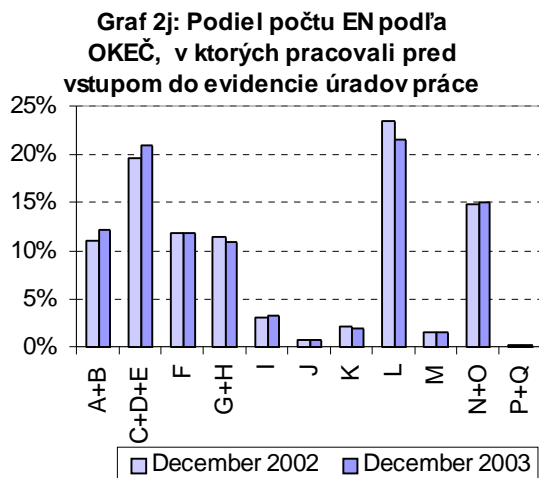
Priemerný počet absolventov škôl ktorí boli v roku 2003 vedení v evidencii nezamestnaných (31 991 osôb) poklesol, o 22,6 % v porovnaní s rokom 2002. Znížil sa aj ich podiel na celkovom priemerom počte evidovaných nezamestnaných z 8,1 % v roku 2002 na 7,2 %.

Vzdelanostná štruktúra evidovaných nezamestnaných sa v porovnaní s rokom 2002 výrazne nezmenila. Naďalej prekážkou umiestniť sa na trhu práce bolo nízke vzdelanie alebo vzdelanie úzko špecializované.

Zdroj: NÚP

Z hľadiska odvetvovej klasifikácie ekonomických činností (OKEČ) sa koncom decembra 2003 v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2002 najvýraznejšie o viac ako 1 p.b. zvýšil podiel evidovaných nezamestnaných, ktorí pracovali pred vstupom do evidencie úradov práce v odvetviach priemysel a poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo. Takmer o 2 p.b. sa znížil podiel evidovaných nezamestnaných, ktorí naposledy pracovali vo verejnej správe a obrane alebo v povinnom sociálnom zabezpečení. V ostatných odvetviach neboli zmeny výrazné.

OKEČ	
A	Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo
B	Rybolov, chov rýb
C	Ťažba nerastných surovín
D	Priemyselná výroba
E	Výroba a rozvod elektriny, plynu, vody
F	Stavebníctvo
G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru
H	Hotely a reštaurácie
I	Doprava, skladovanie, pošty a telekomunikácie
J	Finančné sprostredkovanie
K	Nehnutelnosti, prenájom a obchodné činnosti
L	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie
M	Školstvo
N	Zdravotníctvo a sociálna pomoc
O	Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby
P	Súkromné domácnosti s domácim personálom
Q	Exteritoriálne organizácie a združenia

Miera evidovanej nezamestnanosti sa znížila vo všetkých regiónoch SR, pričom okresom s najvyššou priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti (30,09 %) rovnako ako v roku 2002 (37,15%) bola Rimavská Sobota. Najnižšiu priemernú mieru evidovanej nezamestnanosti v roku 2003 (2,83 %) rovnako ako v roku 2002 (3,38 %) mala Bratislava III. Medziregionálny rozdiel medzi okresom s najvyššou a najnižšou mierou evidovanej nezamestnanosti sa znížil z 33,8 p.b. v roku 2002 na 27,3 p.b. v roku 2003.

Koncom decembra 2003 poklesol počet dlhodobo nezamestnaných oproti rovnakému obdobiu 2002 o 11 %. Podiel dlhodobo nezamestnaných z celkového počtu evidovaných nezamestnaných v SR poklesol o 0,4 p.b. zo 47,3 koncom roku 2002 na 46,9 % koncom roku 2003. V sledovanom období malo 27 okresov podiel dlhodobej nezamestnanosti na celkovom počte evidovaných nezamestnaných vyšší ako je celoslovenský priemer. Najvyšší podiel (67,4 %) mal okres Rimavská Sobota, ktorý je zároveň okresom s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti. V tomto okrese bolo až 46,0 % evidovaných nezamestnaných vedených v evidencii dlhšie ako 2 roky, pričom celoslovenský priemer predstavoval 28,5 %.

Priemerný podiel dlhodobo nezamestnaných koncom roku 2003 predstavoval 47,0 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných a bol nižší o 0,3 p.b. v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2002. Z hľadiska pohlavia bol koncom roku 2003 zaznamenaný pokles dlhodobej nezamestnanosti aj u mužov, aj u žien. Podiel dlhodobo nezamestnaných žien z celkového počtu evidovaných nezamestnaných žien (49,4 %) bol však vyšší ako podiel dlhodobo nezamestnaných mužov z celkového počtu evidovaných nezamestnaných mužov (45,0 %).

Koncom decembra 2003 69,8 % z celkového počtu dlhodobo nezamestnaných pred vstupom do evidencie už pracovalo. Z tejto skupiny dlhodobo nezamestnaných najvýraznejší podiel (34,6 %) tvorili tí, ktorí pracovali v odvetví verejná správa, obrana, povinné sociálne poistenie, ktoré patrilo k odvetviam najviac ohrozeným nezamestnanosťou.

Z hľadiska veku výraznú časť z celkového počtu dlhodobo nezamestnaných koncom decembra 2003 tvorili evidovaní nezamestnaní vo veku nad 40 rokov (47,3 %) a evidovaní nezamestnaní so základným vzdelaním a bez vzdelania (46,2 %).

2.4 Politika trhu práce

2.4.1 Pasívna politika trhu práce

Nízky prítok nezamestnaných do evidencie úradov práce v roku 2003 pozitívne ovplyvnil vývoj poberateľov podpory v nezamestnanosti. **Priemerný počet poberateľov podpory v nezamestnanosti (80 126 osôb) poklesol v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 7,3 %.** Ich počet z celkového priemerného počtu evidovaných nezamestnaných tvoril 18,1 %, zatiaľ čo v roku 2002 to bolo 16,8 %.

V roku 2003 mesačný počet poberateľov podpory v nezamestnanosti medziročne klesal do novembra, kedy stagnoval. Mierny medziročný nárast počtu poberateľov podpory v nezamestnanosti bol až koncom roku, pričom najvýraznejší bol hlavne v skupine evidovaných nezamestnaných, ktorí stratili zamestnanie s príjmami nad 7 tisíc. Tento vývoj vo veľkej miere ovplyvnil výšku priemernej priznanej podpory v nezamestnanosti koncom roku 2003, ktorá v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2002 vzrástla o približne 12 % a predstavovala 4 327 Sk. Maximálna podpora v nezamestnanosti v roku 2003 predstavovala 6 315 Sk (5 895 Sk v roku 2002).

2.4.2 Aktívna politika trhu práce

Prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce, programov a projektov bolo v roku 2003 aktivizovaných 230 299 evidovaných nezamestnaných, čo predstavovalo 51,94% z priemerného počtu evidovaných nezamestnaných v roku 2003.

V absolútnej výške v roku 2003 bolo na aktívnu politiku trhu práce (AFTP) vynaložených 2 807,9 mil. Sk, čo predstavuje pokles oproti rovnakému obdobiu minulého roka takmer o jednu pätinu (19,4 %), kedy bolo na nástroje AFTP vynaložených 3 482,6 mil. Sk. Avšak, pri súčasnom znižujúcom sa počte evidovaných nezamestnaných, objem prostriedkov AFTP vynaložených na jedného nezamestnaného klesá iba mierne (o 6,7%).

Tabuľka 2f: Vývoj výdavkov na politiku trhu práce v roku 2002 a 2003 (v tis. Sk)

	2002	2003	Medziročná zmena (v %)	
			Absolútna	Na jedného EN
Pasívna politika trhu práce	5 213 014	5 120 883	-1,8%	13,7%
Aktívna politika trhu práce	3 482 599	2 807 918	-19,4%	-6,7%
Výdavky spolu	8 695 613	7 928 801	-8,8%	5,5%

Zdroj: Národný úrad práce

V rámci čerpania prostriedkov na AFTP v roku 2003 boli financované:

- § záväzky z dohôd uzatvorených do 31. 12. 1996 za účelom vytvorenia spoločensky účelných pracovných miest v celkovom objeme 1 730 951 Sk,
- § záväzky z dohôd uzatvorených do 31. 12. 2002 v zmysle zákona NR SR č. 387/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov, t. j. prostriedky na aktívne opatrenia v celkovom objeme 1 068 600 tis. Sk,
- § aktívne opatrenia realizované od 01. 01. 2003 v celkovom objeme 1 737 586 tis. Sk.

V roku 2003 sa prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce umiestnilo na vytvorených pracovných miestach 37 187 evidovaných nezamestnaných (v porovnaní

s rovnakým obdobím predchádzajúceho roku je to radikálne zníženie počtu umiestnených osôb cca o 47 percent).

V roku 2003 došlo k útlmu využívania inštitútu VPP. Z pohľadu jednotlivých nástrojov APTP v sledovanom období sa najväčší počet vytvorených pracovných miest realizoval prostredníctvom dohodnutých verejnoprospešných pracovných miest (12 148), dohodnutých pracovných miest na samozamestnanie (8 058) a dohodnutých pracovných miest u zamestnávateľa (4 192). Oproti predchádzajúcemu roku sa najvýraznejšie, takmer o polovicu, znížil počet vytvorených verejnoprospešných pracovných miest a viac ako o polovicu dohodnutých pracovných miest u zamestnávateľa.

Z hľadiska štruktúry jednotlivých nástrojov APTP bolo najviac evidovaných nezamestnaných umiestnených prostredníctvom nasledujúcich troch nástrojov a to: dohodnutých verejnoprospešných pracovných miest (13 378 osôb), dohodnutých pracovných miest u zamestnávateľa (7 974 osôb) a dohodnutých pracovných miest na samozamestnanie (7 449 osôb).

V rámci predchádzania dlhodobej nezamestnanosti sa v sledovanom období pozornosť prioritne zamerala na zlepšenie zamestnateľnosti dlhodobo nezamestnaných, najmä rozvojom ich zručností a rekvalifikáciou. V roku 2003 dosiahol počet záujemcov o rekvalifikáciu 45 814 osôb z evidovaných nezamestnaných. Z tohto počtu bolo do rekvalifikácie zaradených 25 010 evidovaných nezamestnaných, t.j. viac ako polovica zo všetkých záujemcov. Po ukončení rekvalifikácie sa umiestnilo na trhu práce 10 217 evidovaných nezamestnaných.

Zlepšenie zamestnateľnosti cieľových skupín evidovaných nezamestnaných sa realizovalo aj prostredníctvom grantových schém rozvoja ľudských zdrojov prostredníctvom poradenstva a vzdelávania v regiónoch Košice, Prešov, Banská Bystrica (65 udelených grantov v sume 2 093 783 EUR) a rozvoja ľudských zdrojov prostredníctvom preventívnych a individuálnych opatrení pre nezamestnaných (podporených 97 žiadostí v sume 4 396 108 EUR).

V roku 2003 bolo do Programu podpory zamestnávania mladých ľudí zapojených 11 300 evidovaných nezamestnaných mladých ľudí. Všetky projekty (84) v rámci realizovaného Programu boli ukončené 31.12.2003.

V rámci Programu individualizovaných služieb zamestnanosti, ktorý je ďalším významným nástrojom využívaným v rámci rozvíjania a posilňovania princípu programového a projektového prístupu k zabezpečovaniu aktívnych opatrení na trhu práce sa realizovalo 131 projektov, predpokladaná aktivizácia 15 433 nezamestnaných z rôznych cieľových skupín pri plánovanom objeme finančných prostriedkov cca 110 mil. Sk na poradenské aktivity a APTP (v roku 2003 bolo reálne čerpanie finančných prostriedkov vo výške 64 mil. Sk.).

V roku 2003 sa do procesu tvorby individuálnych akčných plánov zapojilo viac ako 200 tis. evidovaných nezamestnaných, t.j. cca 40 %.

Do realizovaného Programu udržiavania pracovných návykov evidovaných nezamestnaných formou vykonávania menších obecných služieb organizovaných obcou bolo zapojených 75 647 evidovaných nezamestnaných. Znamená to, že v rámci tohto programu malo (k 31.8.2003) uzatvorenú dohodu 18,20% evidovaných nezamestnaných z celkového počtu evidovaných nezamestnaných.

2.5 Zamestnanosť a nezamestnanosť v porovnaní s krajinami EÚ

Výsledky z Výberového zisťovania pracovných síl z hľadiska zamestnanosti a nezamestnanosti sú v porovnaní s krajinami EÚ nepriaznivejšie. V priemere bola miera zamestnanosti obyvateľov vo veku od 15 do 64 rokov v SR nižšia o 7 p.b. a na druhej strane miera nezamestnanosti viac ako dvojnásobne vyššia ako bol priemer za EÚ 15. Podobná situácia bola aj v miere zamestnanosti mladých ľudí vo veku 15 až 24 rokov, ktorá bola nižšia o jednu tretinu ako v EÚ 15. Miera nezamestnanosti mladých ľudí vo veku 15 až 24 rokov bola v porovnaní s EÚ 15 dvojnásobná a miera dlhodobej nezamestnanosti bola dokonca približne trojnásobne vyššia ako v EÚ 15. Porovnateľná s EÚ je iba miera zamestnanosti žien, ktorá je v priemere len o 3 p.b. nižšia ako v EÚ 15.

Tabuľka 2g: Porovnanie vybraných ukazovateľov o ne/zamestnanosti za rok 2002

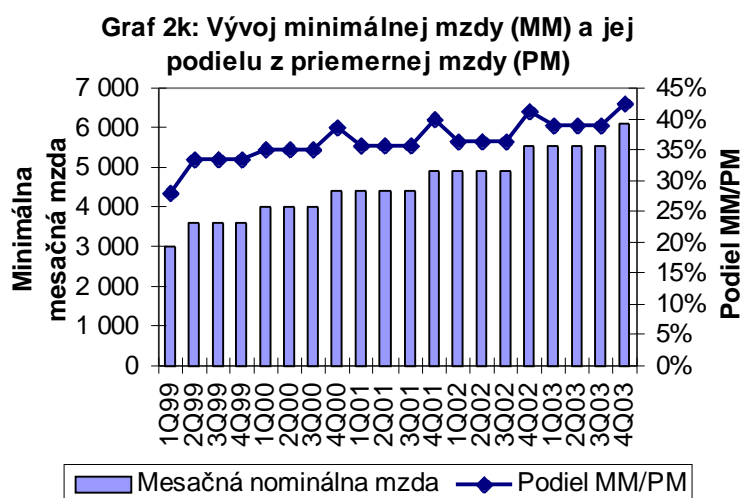
	EÚ 15	AC- 10*	z toho				
			Poľsko	Maďarsko	ČR	SR	
						2002	2003
Spolu							
Celkový počet pracujúcich v tis. osobách	170415,0	28838,0	1378,02	3 85,0	4796,0	2123,0	2164,6
Miera zam. vo veku 15-64 rokov	64,3	55,9	51,5	56,6	65,5	56,7	57,6
Miera zam. vo veku 15-24 rokov	40,6	25,4	21,7	30,1	32,3	27,0	27,3
Miera zam. vo veku 55-64 rokov	40,1	30,5	26,1	26,6	40,8	22,8	24,6
Celkový počet nezamestnaných v tis. osobách	13560,0	5034,0	3445,0	229,0	376,0	483,0	459,2
Miera nezam. nad 15 rokov veku v %	7,7	14,8	19,9	5,6	7,3	18,6	17,4
Miera nezam. mladých ľudí vo veku 15-24 rokov	15,1	31,9	41,7	11,9	16,9	36,1	32,2
Miera dlhodobej nezam. v % (z EAO)	3,0	8,1	10,9	2,4	3,7	12,1	10,7
Muži							
Celkový počet pracujúcich v tis. osobách	97000,0	15723,0	7529,0	2118,0	2705,0	1153,0	1177,1
Miera zam. vo veku 15-64 rokov	72,8	61,8	56,9	63,5	74,0	62,0	63,0
Miera zam. vo veku 15-24 rokov	43,7	28,1	24,2	32,9	35,3	28,7	29,0
Miera zam. vo veku 55-64 rokov	50,1	41,2	34,5	36,7	57,3	39,1	41,0
Celkový počet nezamestnaných v tis. osobách	6899,0	2610,0	1782,0	136,0	170,0	259,0	246,5
Miera nezam. nad 15 rokov veku v %	6,9	14,2	19,1	6,0	5,9	18,4	17,2
Miera nezam. mladých ľudí vo veku 15-24 rokov	14,8	31,4	40,9	12,6	16,6	36,5	32,7
Miera dlhodobej nezam. v % (z EAO)	2,6	7,4	9,7	2,7	3,0	11,7	10,4
Zeny							
Celkový počet pracujúcich v tis. osobách	73415,0	13115,0	6253,0	1737,0	2091,0	970,0	987,5
Miera zam. vo veku 15-64 rokov	55,6	50,2	46,2	50,0	57,1	51,4	52,2
Miera zam. vo veku 15-24 rokov	37,4	22,6	19,3	27,3	29,2	25,3	25,4
Miera zam. vo veku 55-64 rokov	30,5	21,4	18,9	18,5	26,0	9,5	11,2
Celkový počet nezamestnaných v tis. osobách	6661,0	2424,0	1664,0	94,0	206,0	224,0	212,7
Miera nezam. nad 15 rokov veku v %	8,7	15,6	20,9	5,1	9,0	18,8	17,7
Miera nezam. mladých ľudí vo veku 15-24 rokov	15,5	32,7	42,7	11,0	17,2	35,5	31,6
Miera dlhodobej nezam. v % (z EAO)	3,6	8,9	12,3	2,1	4,5	12,5	10,9

Prameň: VZPS, ŠÚ SR, EUROSTAT

* krajiny prístupujúce k EÚ

2.6 Vývoj pracovných príjmov za rok 2003

S účinnosťou od 1. 10. 2003 upravila výška minimálnej mzdy z 32, 00 Sk na 35,00 Sk (nárast o 9,4%) za každú hodinu odpracovanú zamestnancom a z 5 570 Sk na 6 080 Sk (nárast o 9,2%) za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou. Podiel minimálnej mzdy a priemernej mzdy dosiahol v poslednom štvrtroku 2003 42,3%, čo je historické maximum.

Najvýznamnejšiu zložku pracovných príjmov predstavujú mzdy. Podľa údajov ŠÚ SR, na základe vykazovacej povinnosti k jednotlivým štatistickým výkazom, vrátane odhadu za zamestnancov u podnikateľov – fyzických osôb, bol vývoj priemerných nominálnych miezd a počtu zamestnancov za rok 2003 nasledovný.

Tabuľka 2h: Vývoj priemerných nominálnych miezd a počtu zamestnancov v roku 2003

	Priemerný evidenčný počet zamestnancov		Priemerná nominálna mzda		Reálna mzda (%) ⁴⁾
	fyz. osoby	index ³⁾	Sk/mes.	index ³⁾	
Výkaz P 2-04 ¹⁾ (veľké organizácie)	1 258 103	97,2	15 261	107,4	- 0,7
Výkaz P 13-04 ²⁾ (malé organizácie)	188 389	91,8	13 145	100,7	- 6,9
Zamestnanci u podnikateľov – f.o.(odhad)	363 750	113,7	11 895	108,5	+ 0,3
SR spolu	1 810 242	99,5	14 365	106,3	- 1,8

Poznámka:

1. v podnikateľskej sfére organizácie s 20 a viac zamestnancami, v odvetví peňažníctvo a poisťovníctvo bez ohľadu na počet zamestnancov, v rozpočtovej a príspevkovej sfére bez ohľadu na počet zamestnancov
2. najmä v podnikateľskej sfére organizácie s menej ako 20 zamestnancami
3. rok 2003/rok 2002; pokiaľ nie je uvedené inak, aj v ďalšom texte ide o rovnaké indexy
4. vzhľadom na vývoj indexu životných nákladov, ktorý v kategórií zamestnancov medziročne vzrástol 8,2

Vývoj reálnej mzdy zaostával za rastom produktivity práce v stálych cenách o 5,4 p.b..

Medziročný rast priemernej nominálnej mzdy v roku 2003 bol zaznamenaný ako v podnikateľskej, tak v rozpočtovej aj v príspevkovej sfére, pričom najvýraznejšie medziročne rástla priemerná nominálna mzda v rozpočtovej sfére (9,8 %), avšak v porovnaní s rokom 2002 (17,9 %) bol jej rast výrazne nižší.

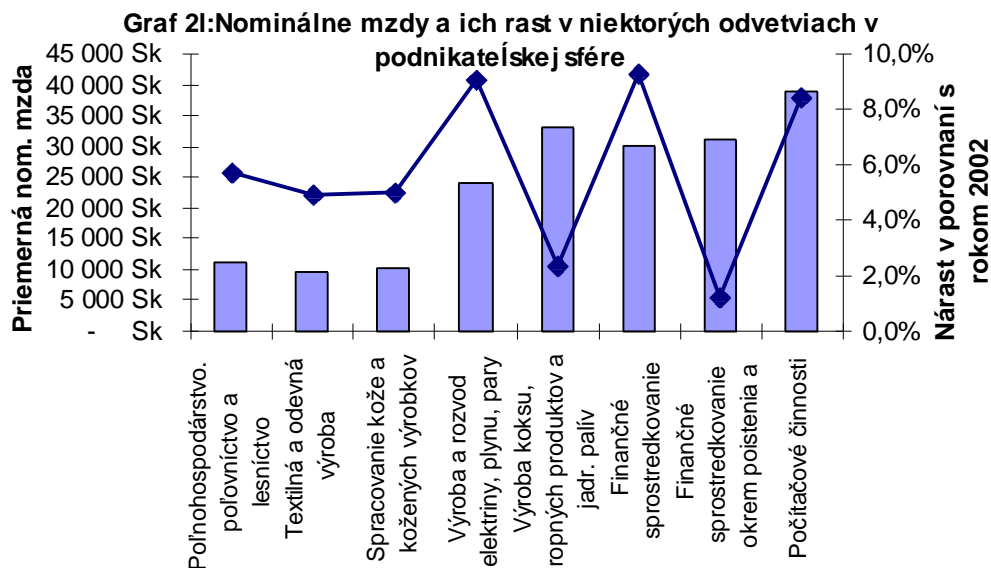
Tabuľka 2i: Porovnanie úrovne priemerných nominálnych miezd v jednotlivých sférach

		Priemerný evidenčný počet zamestnancov		Priemerná nominálna mzda		Reálna mzda
		osoby	index	Sk/mes.	index	%
Podnikateľská sféra	a	854 292	96,9	16 264	107,1	-1,0
	b	847 721	96,9	16 390	107,1	-1,0
Rozpočtová sféra	a	270 811	98,6	13 068	109,8	+1,5
	b	252 461	98,0	14 018	110,5	+2,1
Príspevková sféra	a	103 190	91,4	13 033	105,5	+2,5
	b	100 779	91,3	13 345	105,6	+2,4
Rozdiely:						
podnikateľská - rozpočtová sféra	a	x	x	3 196	- 2,7	-2,5
	b	x	x	2 372	- 3,4	-3,1
podnikateľská - príspevková sféra	a	x	x	3 231	- 1,6	+1,5
	b	x	x	3 045	- 1,5	+1,4

Poznámky: a- fyzické osoby, b- prepočítané počty

Zdroj údajov: ŠÚ SR, výkaz P 2-04

V podnikateľskej sfére dosiahla priemerná nominálna mzda za rok 2003 úroveň 16 264 Sk a jej medziročný rast predstavoval 7,1 %. Reálna mzda však poklesla o 1 %. Vývoj za jednotlivé odvetvia zobrazuje nasledujúci graf.

V rozpočtovej sfére dosiahla priemerná nominálna mzda úroveň 13 068 Sk pri medziročnom náraste o 9,8 %, čo znamená medziročný nárast reálnej mzdy o 1,5 %. V školstve dosiahla priemerná nominálna mzda úroveň 11 987 Sk pri medziročnom indexe rastu 109,8 %. Nízka absolútna úroveň priemernej mzdy naďalej pretrváva v odvetví činnosti sociálnej starostlivosti, a to 8 101 Sk pri medziročnom indexe rastu 107,1 %.

V príspevkovej sfére dosiahla priemerná nominálna mzda za rok 2003 úroveň 13 033 Sk pri medziročnom náraste o 5,5 %, oproti roku 2002 došlo k poklesu reálnej mzdy v príspevkovej sfére o 2,5 %. V zdravotníctve dosiahla priemerná nominálna mzda úroveň 13 395 Sk pri medziročnom náraste o 4,9 %.

V roku 2003 sa znížil rozdiel medzi úrovňou priemernej nominálnej mzdy fyzických osôb v rozpočtovej sfére a jej úrovňou v podnikateľskej sfére o 97 Sk (v roku 2002 zaostávanie miezd predstavovalo 3289 Sk). V príspevkovej sfére však došlo k zvýšeniu rozdielu voči úrovni priemernej nominálnej mzdy v podnikateľskej sfére o 394 Sk (v roku 2001 zaostávanie miezd predstavovalo 2 837 Sk).

Priemerné mzdy podľa zamestnaní (profesií) sa sledujú od roku 1993 v pravidelných štvrtročných intervaloch v rámci rezortného štatistického zisťovania Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Informačný systém o cene práce (ISCP), časť Informačný systém o priemerných zárobkoch (ISPZ). V 4 štvrtroku 2003 boli v uvedenom výberovom zisťovaní spracované údaje z 2 299 vybraných jednotiek s celkovým počtom 564 119 zamestnancov.

V prílohe uvádzame niektoré údaje za 4. štvrtrok 2003 z výstupov ISCP-ISPZ, ktoré sa v rámci bežných štatistických zisťovaní nesledujú.

2.7 Kolektívne vyjednávanie

V novele Zákonníka práce, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2003 sa upravilo súčasné pôsobenie odborovej organizácie a zamestnaneckej rady u zamestnávateľa. Ak u zamestnávateľa pôsobia popri sebe odborová organizácia a zamestnanecká rada, patrí organizácii právo na kolektívne vyjednávanie, na kontrolu záväzkov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv a na informácie, a zamestnaneckej rade patrí právo na spolurozhodovanie, prerokovanie, informácie a na kontrolnú činnosť.

V roku 2003 bolo uložených 13 kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa (KZVS) a 42 dodatkov ku KZVS. Boli vydané 3 výnosy o rozšírení záväznosti KZVS na ďalších zamestnávateľov a k 3 žiadostiam výnos nebol udelený z dôvodu nespĺňajúcich podmienok na extenziu.

Zaevidovali sme 28 kolektívnych sporov pred sprostredkovateľom, z ktorých 10 bolo úspešne vyriešených, 14 neúspešne vyriešených, 4 boli písomne zrušené (došlo k dohode), a v jednom prípade bola podaná žiadosť o rozhodcu.

2.8 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Z vyhodnotenia sledovaných štatistických údajov charakterizujúcich pracovnú úrazovosť a choroby z povolania za rok 2003 v porovnaní s rokmi 1999 až 2002 vyplýva, že v uvedenej oblasti došlo v niektorých prípadoch k zlepšeniu sledovaných ukazovateľov.

2.8.1 Pracovné úrazy

Nepriaznivý vývoj je zaznamenaný v ukazovateli „Počet dní pracovnej neschopnosti na jeden prípad pre pracovný úraz“, vyjadrujúci závažnosť pracovných úrazov, keď sa zvýšil počet dní z 39,75 v 1. polroku 1999, na 42,74 v roku 2003. Došlo k tomu však z dôvodu, že výrazne klesá počet prípadov krátkodobej pracovnej neschopnosti.

Nepriaznivá situácia pri hodnotení pracovnej neschopnosti v dôsledku pracovných úrazov vyjadrená ukazovateľom „Priemerné percento pracovnej neschopnosti pre pracovný úraz“ naďalej pretrváva v družstevnom (0,288) a súkromnom (0,150) druhu vlastníctva, v odvetví ťažby a úpravy rúd (0,957), ťažby uhlia a rašeliny (1,150), ťažby nerastných surovín (0,796) a z hľadiska územného členenia v prešovskom kraji 0,156, banskobystrickom kraji 0,138, trenčianskom kraji 0,135, oproti agregácií za SR (0,107).

2.8.2 Smrteľné pracovné úrazy

Počet smrteľných pracovných úrazov sa medziročne zvýšil z 87 na 94. U žien bolo v roku 2003 zaznamenaných 5 smrteľných pracovných úrazov. Z územného hľadiska najviac smrteľných pracovných úrazov bolo v okresoch Banská Bystrica (6) a Prešov (5).

Najviac smrteľných pracovných úrazov bolo v odvetviach verejná správa, obrana a povinné sociálne zabezpečenie (36), doprava, skladovanie, pošta a telekomunikácie (12), stavebníctvo a poľnohospodárstvo (9).

2.8.3 Rizikové práce a choroby z povolania

Relatívny ukazovateľ „Počet novohlásených chorôb z povolania na 1 000 zamestnancov“ dosiahol v roku 2003 počet 0,20. V predchádzajúcich rokoch tento podiel dosahoval hodnoty 0,21 a 0,23.

Z územného hľadiska najviac chorôb z povolania bolo v okresoch Prievidza (113), Rožňava (39) a Revúca (20).

V chorobách z povolania boli rozdiely medzi jednotlivými skupinami poistencov. Zamestnanci v podnikoch štátneho vlastníctva dosahovali 0,29 prípadov na 1000 zamestnancov, členovia a zamestnanci poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych družstiev 0,23 prípadov a zamestnanci súkromného vlastníctva 0,18 prípadov. U osôb samostatne zárobkovo činných a umelcov sa choroby z povolania nevyskytovali.

Z hľadiska odvetví najvyšší počet prípadov chorôb z povolania na 1000 zamestnancov bol v ťažbe neenergetických surovín (11,16) a v ťažbe energetických surovín (10,27). V poľnohospodárstve na 1000 zamestnancov pripadalo 1,11 chorôb z povolania a vo výrobe ostatných nekovových minerálnych výrobkov 1,62.

3 SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

3.1 Dôchodkové zabezpečenie

Zákonom určené druhy dôchodkových dávok sa v roku 2003 zvyšovali podľa zákona č. 222/2003 Z. z. o zvýšení dôchodkov v roku 2003 a o zmene a doplnení niektorých zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia podľa ktorého sa starobné, invalidné, čiastočne invalidné, vdovské a sirotské dôchodky **priznané pred 1. januárom 2003 zvýšili od 1. júla 2003 o 6 %** mesačnej sumy dôchodku, na ktorú má občan nárok ku dňu, od ktorého sa dôchodok zvyšoval.

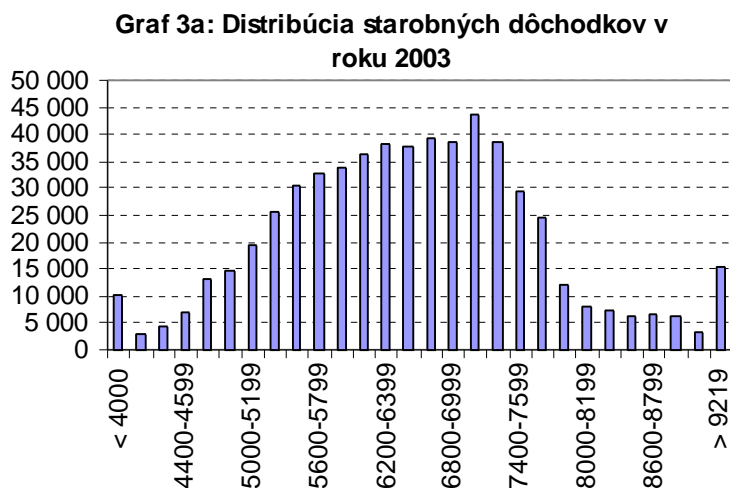
K 31.12.2003 v Slovenskej republike poberalo dôchodok celkove 1 204 763 osôb (bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatickej evidencie), z čoho 813 162 (67,50 % z celkového počtu poberateľov dôchodku) bolo poberateľov starobných dôchodkov (vrátane pomerných starobných dôchodkov) a 292 054 (24,24 %) bolo poberateľov invalidných dôchodkov (vrátane čiastočných invalidných dôchodkov). Vdovský a vdovecký dôchodok poberalo 54 204 osôb (4,5 %) a sirotský dôchodok poberalo 33 854 osôb (2,8 %).

Sociálna poisťovňa v roku 2003 vyplatila celkove 1 454 933 dôchodkov v celkovom objeme 87 022 271 tis. Sk, čo v porovnaní s rokom 2002 predstavuje nárast o 5 747 049 tis. Sk, t.j. o 7,07 %.

3.1.1 Starobný dôchodok

Najvýznamnejšou dávkou poskytovanou z dôchodkového zabezpečenia je starobný dôchodok. Tento dôchodok k 31.12.2003 poberalo 813 162 dôchodcov, z čoho 16 911 osôb poberalo pomerný starobný dôchodok.

Priemerná výška vyplácaného starobného dôchodku (sólo) k 31.12.2003 predstavovala 6 503 Sk, čo predstavuje nárast o 6,5 %. Priemerná výška starobného dôchodku (sólo) žien dosahovala k 31.12.2003 výšku 5 971 Sk, u mužov 7 110 Sk.

Zdroj: Sociálna poisťovňa

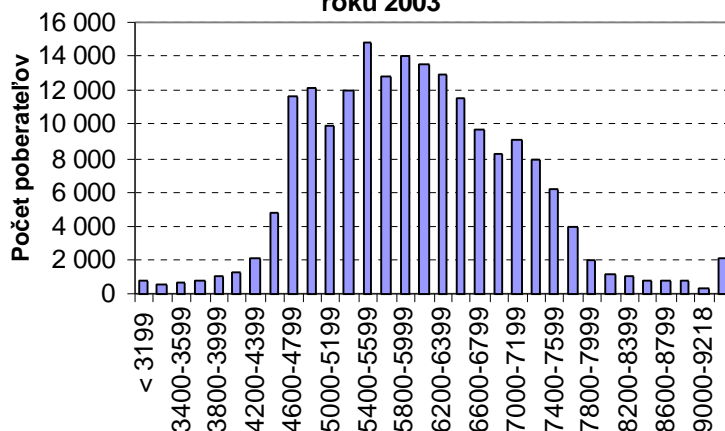
Relácia priemernej výšky vyplácaného starobného dôchodku (sólo) k priemernej mesačnej mzde v SR k 31.12.2003 predstavovala 45,27 %. K 31.12.2002 tento pomer predstavoval 45,18 %.

3.1.2 Invalidný a čiastočný invalidný dôchodok

V roku 2003 bolo v priemere vyplácaných 222 145 invalidných dôchodkov, čo v porovnaní s rokom 2002 predstavuje pokles o 0,5 %. Priemerná výška invalidného dôchodku (sólo) k 31.12.2003 činila 5 999 Sk mesačne, čo v porovnaní s rokom 2002 predstavuje nárast o 6,4 %.

V roku 2002 bolo v priemere vyplácaných 69 909 čiastočných invalidných dôchodkov, čo je oproti roku 2002 o 69 dôchodkov menej. Priemerná výška čiastočného invalidného dôchodku (sólo) k 31.12.2003 činila 3 173 Sk mesačne, čo v porovnaní s rokom 2002 predstavuje nárast o 6,08%.

Graf 3b: Distribúcia invalidných dôchodkov v roku 2003

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.3 Pozostalostné dôchodky

V roku 2003 bolo vyplatených 301 263 vdovských dôchodkov v celkovom objeme 9 600 379 tis. Sk a vdovecké dôchodky v tomto roku poberalo 3 111 osôb, čo z hľadiska vynaložených prostriedkov činilo 83 472 tis. Sk. Priemerná výška vdovského dôchodku k 31.12.2003 (sólo) činila 4 327 Sk mesačne, čo oproti roku 2002 predstavuje nárast o 6,34%. Výška vdoveckého dôchodku sa podľa zákona č. 222/2003 o zvýšení dôchodkov v roku 2003 od 1. júla 2003 zvýšila na 2 356 Sk mesačne.

V roku 2003 bolo vyplatených 33 854 sirotských dôchodkov v celkovom objeme 764 715 Sk. Priemerná výška sirotského dôchodku (sólo) k 31.12.2003 predstavovala 1 921 Sk, čo oproti roku 2002 znamená nárast o 6,31 %.

3.1.4 Ostatné dávky dôchodkového zabezpečenia

System dôchodkového zabezpečenia chránil aj občanov vo vyššom veku (ktorí dovŕšili 65 rokov), alebo invalidných občanov, ktorých životné potreby neboli zabezpečené, a to formou poskytnutia sociálneho dôchodku ako dobrovoľnej dávky, ktorej výška je viazaná na výšku životného minima. V roku 2003 bolo vyplatených 4 983 sociálnych dôchodkov v celkovom objeme 248 206 tis. Sk, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2002 pokles o 232 dôchodkov. Sociálny dôchodok pre jednotlivca sa od 1.7.2003 vypláca maximálne do výšky 4 210 Sk, pre dvojicu maximálne do výšky 7 150 Sk mesačne.

System dôchodkového zabezpečenia taktiež chránil poberateľov dôchodkov, ktorých dôchodok je jediným zdrojom príjmu a ktorého výška predstavuje 1,1-násobok životného minima. Pre jednotlivca dôchodok upravený ako jediný zdroj príjmu činí od 1. júla 2003 4 631 Sk mesačne a ak je na takýto dôchodok odkázaný aj rodinný príslušník dôchodcu, zvyšuje sa dôchodok na sumu 7 865 Sk mesačne.

Počty vyplácaných dôchodkov, výdavky na dôchodky, počty dôchodcov a priemerné výšky jednotlivých druhov dôchodkov bez súčasť (sólo) ako aj krátených pre súbeh sú uvedené v tabuľkovej časti prílohy.

3.2 Nemocenské poistenie

Percento pracovnej neschopnosti v roku 2003 podľa údajov Štatistického úradu SR predstavovalo 4,52 %, čo v porovnaní s rokom 2002 predstavuje pokles o 0,17 percentuálneho bodu.

Štatistiku nemocenského poistenia zhŕňa nasledujúca tabuľka.

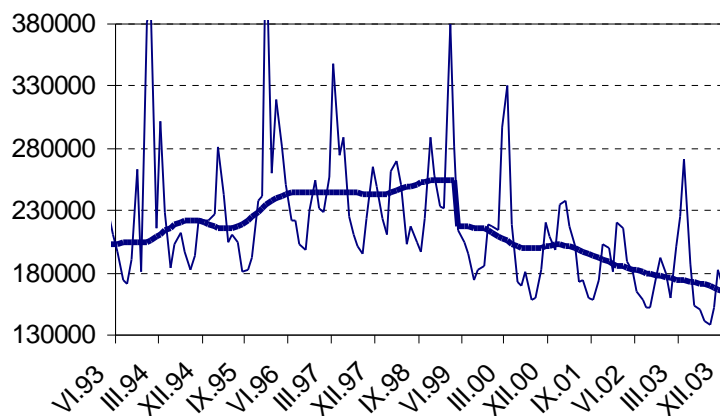
Tabuľka 3a: Štatistika nemocenského poistenia

	Počet prípadov		Výdavky		Výdavky na 1 prípad	
	Rok 2003	Medzi-ročná zmena (v %)	Rok 2003 (v tis. Sk)	Medzi-ročná zmena (v %)	Rok 2003 (v Sk)	Medzi-ročná zmena (v %)
Nemocenské	2 130 607	-1,5	7 157 178	-0,03	3 368	1,5
Podpora pri ošetrovaní člena rodiny	219 571	-3,7	255 218	-3,4	1 162	0,4
Peňažná pomoc v materstve	246 371	-3,8	1 230 847	3,6	4 996	7,7
Vyrovňavací príspevok v tehotenstve	409	-15,2	441	-44,6	1 078	-34,7
	2 596 958	-1,9	8 643 684	0,4	3 328	0,02

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerné mesačné počty prípadov pri dávke nemocenskej predstavovali 177 551 (v porovnaní s rokom 2002 pokles o 1,48 %), pri dávke podpora pri ošetrovaní člena rodiny 18 298 (v porovnaní s rokom 2002 pokles o 3,73 %), pri dávke peňažná pomoc v materstve 20 531 (v porovnaní s rokom 2002 pokles o 3,84 %) a pri dávke vyrovnávací príspevok v tehotenstve 34 (v porovnaní s rokom 2002 pokles o 14,79 %).

Graf 3c: Vývoj poberateľov nemocenskej dávky v rokoch 1993-2003

Zdroj: Sociálna poisťovňa, ÚPSVR SR

V grafe ilustrujeme historický vývoj počtu poberateľov nemocenskej dávky. Možno z neho vyčítať nepravidelnosť vývoja, poznačeného častými výkyvmi v dôsledku krátkodobých vplyvov (napr. epidémie chorôb). Je zrejmé, že počet poberateľov trendovo rastie až do polovice roku 1999, keď došlo k zásadnej zmene v trendovom vývoji.

Od polovice roku 1999 registrujeme klesajúci trend vývoja počtu dočasne práceneschopných. Tento vývoj s veľkou určitosťou súvisí s postupným poklesom reálnej hodnoty maximálnej dennej dávky, ktorá sa od roku 1998 – kedy bola stanovená na úrovni 90% z 350 Sk - v absolútnej sume nevalorizovala. S rastom nominálnych miezd sa tak zároveň zvyšovali aj náklady stratených príležitostí v dôsledku práceneschopnosti. Kratšie obdobia práceneschopnosti tak boli nahrádzané dovolenkami. Toto tvrdenie je konzistentné s empiricky zisteným predlžovaním priemernej doby práceneschopnosti.

3.3 Doplnkové dôchodkové poistenie

V roku 2003 doplnkové dôchodkové poistenie vykonávali štyri doplnkové dôchodkové poisťovne² (ďalej len „DDP“). V októbri 2003 bola zaregistrovaná 1. národná doplnková dôchodková poisťovňa, ktorá činnosť za rok 2003 nevykázala.

V roku 2003 evidujeme nárast poistencov vo všetkých štyroch DDP. Na konci roku 2003 v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roku bolo spolu o 146 205 viac poistencov a o 5267 uzatvorených zamestnávateľských zmlúv, čo predstavuje nárast o 32% resp. 49,3%. Najvyšší nárast zaznamenali DDP Pokoj a DDP Credit Suisse Life & Pensions. Najvyšší absolútny počet poistencov (294 058) i uzatvorených zamestnávateľských zmlúv (5253) si však naďalej udržuje DDP Tatry-Sympatia.

Výška priemerného príspevku celkom (za zamestnávateľov aj poistencov) poklesla z 857 koncom roku 2002 na 851 Sk koncom roku 2003. Najvyšší nárast priemerného príspevku za poistencov evidujeme v DDP Pokoj, až o 60,3% (z výšky 580 Sk na 930 Sk), dôsledkom čoho vzrástla medziročne v tejto poisťovni najrýchlejšie aj suma príspevkov od poistencov (o 138%). Naopak, pokles priemerného príspevku za poistencov (o 3,7%) bol zaznamenaný iba v DDP Pokoj.

V roku 2003 sa spolu vyplatili dávky vo výške 1 199 218 Sk. V jednotlivých DDP sa podiely jednotlivých druhov dávok na celkovej sume vyplatených dávok líšia, pričom v troch z nich najvyšší podiel tvoria dávky jednorázového vyrovnania (82,2% v DDP Stabilita, 75,6% v DDP Credit Suisse Life & Pensions a 72,4% v DDP Pokoj). V DDP Tatry sa v roku 2003 vyplácali najmä výsluhové dôchodky (52,8%) a doplnkové starobné dôchodky (37,3%).

Podrobnejšie údaje o hospodárení poisťovní a o počte poistencov uvádzame v prílohe správy.

3.4 Štátna sociálna podpora

V oblasti štátnej sociálnej podpory transformačný proces začal v r. 1994. Do tohto roku boli viaceré dávky štátnej sociálnej podpory súčasťou nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia. Cieľom procesu transformácie bolo vybudovanie jednotného systému dávok poskytovaných z prostriedkov štátu pri vzniku a trvaní štátom uznaných životných udalostí jednotlivca alebo rodiny. Systém štátnej sociálnej podpory pozostáva z nasledujúcich jednorázových a opakovaných dávok:

² Prvá doplnková dôchodková poisťovňa Tatry-Sympatia, Doplnková dôchodková poisťovňa Stabilita, Pokoj doplnková dôchodková poisťovňa, Doplnková dôchodková poisťovňa Credit Suisse Life & Pensions.

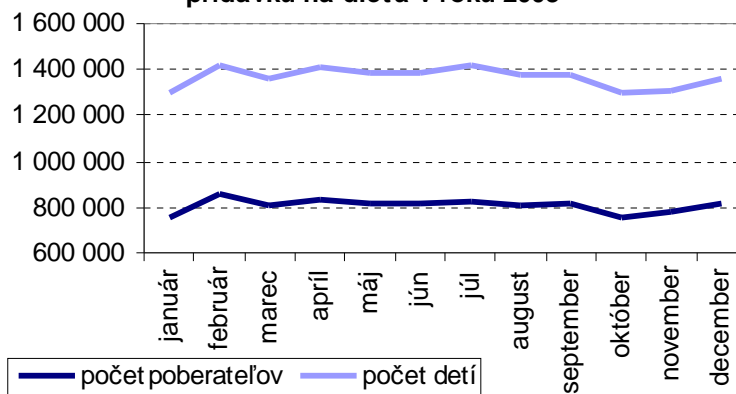
3.4.1 Prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov a objemu vyplatených finančných prostriedkov je prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa najrozsiahljšou dávkou štátnej sociálnej podpory.

S účinnosťou od 1.1. 2003 sa upravila výška prídavku na dieťa na **270 Sk mesačne** na všetky nezaopatrené deti a zaviedol sa príspevok k prídavku na dieťa diferencovane podľa príjmu rodiny a veku dieťaťa.

K 31.12. 2003 bol vyplatený prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa priemerne mesačne spolu 807 005 poberateľom na 1 365 445 detí. Je to o 203 879 poberateľov viac a o 262 295 detí viac ako v roku 2002.

Graf 3d: Vývoj počtu poberateľov a detí, na ktoré bol vyplatený prídavok a príspevok k prídavku na dieťa v roku 2003

Vyplatená suma finančných prostriedkov na prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa predstavovala k 31.12. 2003 spolu 8 818 446 tis. Sk.

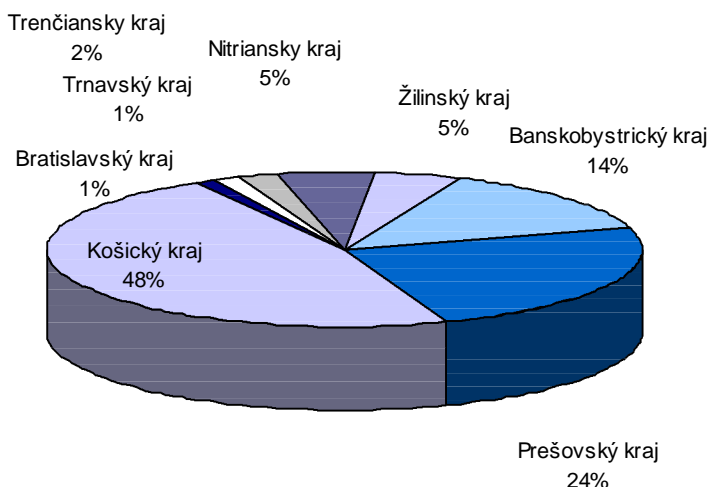
Z toho na odboroch sociálnych vecí okresných úradov k 31.12. 2003 poberalo prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa priemerne mesačne 168 433 poberateľov, a výdavky činili cca 2 861 592 tis. Sk, čo je o 86 268 tis. Sk viac ako v roku 2002.

Z celkovej sumy výdavkov na prídavky na deti vyplácaných tromi subjektami (zamestnávateľ, Sociálna poisťovňa – pobočka, Okresný úrad – odbor sociálnych vecí) tvorili výdavky na prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa k 31. 12. 2003 na odboroch sociálnych vecí okresných úradoch cca 32,5 %.

Príspevok k prídavku na dieťa bol v roku 2003 vyplatený na okresných úradoch v priemernom mesačnom počte pre 132 064 poberateľov, z toho pre 118 027 poberateľov v nižšom príjmovom pásme a pre 14 037 poberateľov vo vyššom príjmovom pásme.

V roku 2003 bolo spolu vydaných 4 331 rozhodnutí o zastavení výplaty prídavku na dieťa a príspevku k prídavku na dieťa rodičovi na priemerne mesačne 1 858 nezaopatrených detí, na ktoré sa poukazoval prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa obci v zmysle zákona č. 658/2002 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 281/2002 Z.z. o prídavku na dieťa a o príspevku k prídavku na dieťa. Na tento účel vyplatená suma finančných prostriedkov obci v roku 2003 predstavovala cca 18 078 tis. Sk.

Graf 3e: Percentuálne vyjadrenie priemerného mesačného počtu detí, na ktoré sa PND poukazovali obci podľa krajov SR v roku 2003

Podrobnejšie sú uvedení poberatelia a výdavky na prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa a poberatelia a výdavky ostatných dávok štátnej sociálnej podpory v Prílohe tohto materiálu.

3.4.2 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je druhou najrozsiahljšou opakovanou dávkou štátnej sociálnej podpory čo do počtu poberateľov a aj vyplatenej sumy finančných prostriedkov.

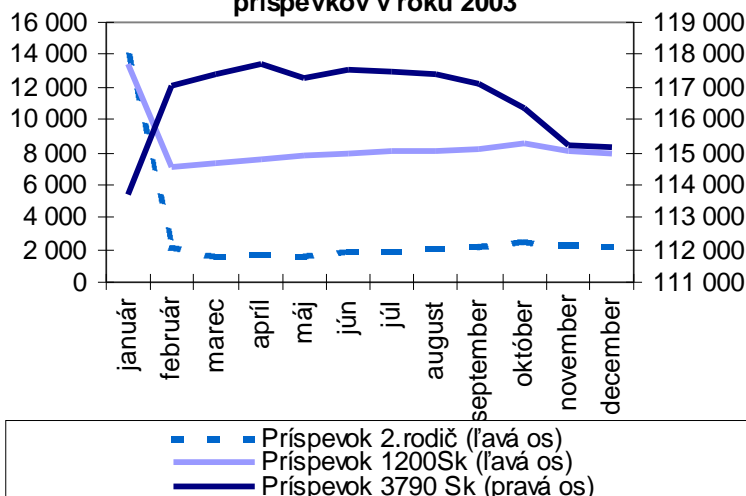
Prostredníctvom rodičovského príspevku prispieva štát rodičovi na zabezpečovanie osobnej a riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku dieťaťa alebo o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom do šiestich rokov veku dieťaťa.

Výška rodičovského príspevku je **3 790 Sk mesačne**.

V prípade, že rodič v období, keď sa stará o dieťa vykonáva zároveň zárobkovú činnosť alebo poberá dávku nemocenského poistenia (okrem peňažnej pomoci v materstve) je výška rodičovského príspevku **1 200 Sk mesačne**.

Ak poberajú rodičovský príspevok obaja rodičia, po dobu jedného mesiaca má druhý rodič nárok na rodičovský príspevok vo výške **1 200 Sk mesačne**.

Graf 3f: Vývoj počtu poberateľov rodičovských príspevkov v roku 2003

V roku 2003 bol vyplatený rodičovský príspevok priemerne mesačne 124 998 poberateľom, z toho 116 649 poberateľom vo výške 3 790 Sk a 8 350 poberateľom vo výške 1 200 S+k. Zároveň v roku 2003 poberalo spolu 36 203 druhých rodičov po dobu jedného mesiaca rodičovský príspevok vo výške 1 200 Sk.

V roku 2003 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu cca 5 646 750 tis. Sk, z toho 5 456 228 tis. Sk vo výške 3 790 Sk, 138 501 tis. Sk vo výške 1 200 Sk a 43 505 tis. Sk vo výške 1 200 Sk druhému rodičovi.

Z celkového počtu poberateľov rodičovského príspevku poberalo zároveň dávku sociálnej pomoci priemerne mesačne 12 183 poberateľov, čo predstavuje 9,7 %.

Počet poberateľov rodičovského príspevku výrazne ovplyvňuje predovšetkým demografický vývoj, t.j. pôrodnosť a časový odstup medzi jednotlivými pôrodmi. Pokles počtu poberateľov aj vyplatených prostriedkov na rodičovský príspevok od mesiaca január 2003 súvisí s účinnosťou zákona č. 643/2002 Z. z. o rodičovskom príspevku, ktorým sa zrušilo poskytovanie rodičovského príspevku pre súčasných poberateľov peňažnej pomoci v materstve a skrátilo obdobie, do kedy si môže druhý rodič uplatniť nárok na rodičovský príspevok.

3.3.4 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je jednorazovou dávkou štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

V roku 2003 bol príspevok pri narodení dieťaťa vyplatený 50 892 poberateľom, čo oproti roku 2002 predstavuje nárast o 1 612 poberateľov. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu cca 160 092 tis. Sk, čo oproti roku 2002 predstavuje nárast o cca 4 940 tis. Sk. Uvedený nárast počtu poberateľov príspevku pri narodení súvisí predovšetkým so zvýšením počtu živonarodených detí oproti roku 2002 o 872 detí.

Priemerný mesačný počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa v roku 2003 bol 4241 pri priemernom mesačnom počte živonarodených detí 4309.

3.3.5 Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili 3 deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá

Tento príspevok je dávkou štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky v súvislosti so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo v priebehu dvoch rokov opakovane narodené dvojčatá.

Príspevok rodičom, ktorým sa narodili trojčatá alebo viac detí, resp. v priebehu dvoch rokov opakovane dvojčatá, bol v roku 2003 vyplatený 95 poberateľom vo výške 708 tis. Sk, čo je o 5 poberateľov viac ako v roku 2002 a o 164 tis. Sk viac ako v roku 2002.

3.3.6 Príspevky pestúnskej starostlivosti

Príspevky pestúnskej starostlivosti slúžia na uspokojenie základných životných potrieb detí zverených do pestúnskej starostlivosti alebo opatrovníctva a odmena pestúna je forma ohodnotenia jeho starostlivosti o zverené dieťa.

Jednorázovým príspevkom pri zániku pestúnskej starostlivosti dosiahnutím plnoletosti dieťaťa (7 080 Sk) sa prispieva na výdavky dieťaťa spojené s jeho osamostatňovaním sa.

V roku 2003 bol jednorázový príspevok na úhradu potrieb dieťaťa vyplatený 654 poberateľom, čo je o 11 poberateľov viac ako v roku 2002. Vyplatené finančné prostriedky na tento príspevok činili cca 5 192 tis. Sk, čo predstavuje oproti roku 2002 nárast o cca 188 tis. Sk.

Účelom *opakovaného príspevku na úhradu potrieb dieťaťa* je pravidelne prispievať na starostlivosť o dieťa zverené do pestúnskej starostlivosti.

V roku 2003 bol opakovaný príspevok v pestúnskej starostlivosti vyplatený priemerne mesačne 2 098 poberateľom, čo je oproti roku 2002 nárast o 90 poberateľov. Vyplatené finančné prostriedky na tento príspevok predstavovali v roku 2003 sumu cca 71 578 tis. Sk, čo predstavuje nárast oproti roku 2002 o cca 3 546 tis. Sk.

3.3.7 Odmena pestúna

Pestún má nárok za výkon pestúnskej starostlivosti na odmenu pestúna až do zániku pestúnskej starostlivosti.

V roku 2003 bola odmena pestúna vyplatená priemerne mesačne 2 499 poberateľom, čo predstavuje oproti roku 2002 nárast o 88 poberateľov. Vyplatené finančné prostriedky na tento príspevok predstavovali sumu cca 52 196 tis. Sk, čo predstavuje nárast oproti roku 2002 o cca 2 451 tis. Sk.

3.3.8 Zaopatrovací príspevok

Zaopatrovací príspevok je opakovanou dávkou štátnej sociálnej podpory poskytovaným na uspokojovanie základných životných potrieb členov rodiny vojaka alebo iných osôb výživou odkázaných na vojaka vykonávajúceho základnú alebo náhradnú službu v ozbrojených silách SR alebo občana v čase výkonu civilnej služby.

Zaopatrovací príspevok bol poskytnutý v roku 2003 priemerne mesačne na dieťa 117 osobám a na manželku 89 osobám. Výdavky na zaopatrovací príspevok v roku 2003 dosiahli cca 2 507 tis. Sk, čo oproti roku 2002 predstavuje pokles o cca 884 tis. Sk.

Vývoj nákladov na uvedenú dávku najvýraznejšie ovplyvňuje demografický vývoj, a to tak z hľadiska počtu osôb vykonávajúcich základnú alebo náhradnú vojenskú službu alebo civilnú službu, ako aj z hľadiska počtu osôb, ktorým sa zaopatrovací príspevok poskytuje. Je možné aj naďalej očakávať klesanie počtu poberateľov tohto príspevku vzhľadom na pripravovanie profesionalizácie armády SR.

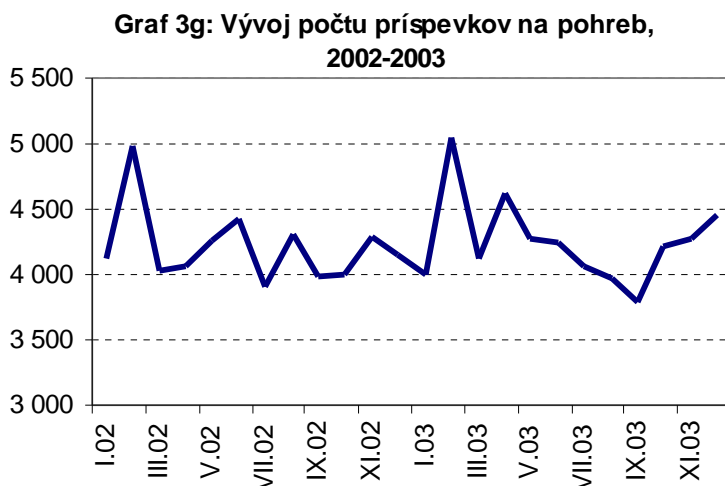
3.3.9 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1.1.1999 dávkou štátnej sociálnej podpory, ktorou štát priamo prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zosnulého.

V roku 2003 bol príspevok na pohreb vyplatený spolu 51 082 občanom, čo je o 574 poberateľov viac ako v roku 2002. Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu cca 107 811 tis. Sk, čo je oproti roku 2002 viac o cca 1 240 tis. Sk.

Priemerný mesačný počet zosnulých v roku 2003 bol 4353, pričom príspevok na pohreb bol v priemere mesačne vyplatený 4257 poberateľom.

Vývoj počtu poberateľov príspevku na pohreb je ovplyvnený demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľstva s trvalým alebo dlhodobým pobytom na území Slovenskej republiky. Zaujímavosťou sú štatisticky významné sezónne výkyvy vo februári.

3.3.10 Príspevok na bývanie

Príspevkom na bývanie prispieva štát nízko príjmovým domácnostiam na úhradu výdavkov spojených s užívaním bytu alebo rodinného domu v závislosti od počtu osôb trvalo užívajúcich byt alebo rodinný dom.

Príspevok na bývanie bol v roku 2003 poskytnutý priemerne mesačne 59 372 občanom, čo je o 3 582 poberateľov menej ako v roku 2002. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok na bývanie v roku 2003 dosiahli sumu cca 894 675 tis. Sk, čo je o 19 311 tis. Sk menej ako v roku 2002.

Pokles počtu poberateľov príspevku na bývanie v mesiacoch február a august súvisí so začiatkom nového nárokového obdobia (1 kalendárny polrok) a s preukazovaním rozhodujúcich skutočností na posúdenie nároku na príspevok na bývanie.

V roku 2003 z celkového priemerného počtu poberateľov až 53,1 % poberalo zároveň aj dávku sociálnej pomoci, pričom poberateľom dávky sociálnej pomoci sa na príspevok na bývanie vyplatilo cca 612 752 tis. Sk.

Najväčší počet poberateľov v rámci krajov SR mal v roku 2003, podobne ako v roku 2002, Nitriansky kraj – priemerne mesačne 11 770 poberateľov, najmenej Bratislavský kraj – priemerne mesačne 1 941 poberateľov.

Podľa druhu bývania najväčší počet poberateľov bolo vlastníkov rodinného domu, potom nasledovali nájomcovia a najmenej bolo vlastníkov bytu.

3.4 Dávka sociálnej pomoci

Dávka sociálnej pomoci bol jeden z nástrojov sociálnej pomoci, ktorý sa poskytoval občanovi v hmotnej núdzi podľa zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Od 1. januára 2003 došlo k zásadným zmenám vo výške dávky sociálnej pomoci so zachovaním jej poskytovania na dvoch úrovniach:

- § Dávkou sociálnej pomoci sa občanovi, ktorý sa nachádzal v hmotnej núdzi zo subjektívnych dôvodov, doplnil jeho príjem,
ak ide o plnoletú fyzickú osobu, do sumy **1 450,- Sk.**

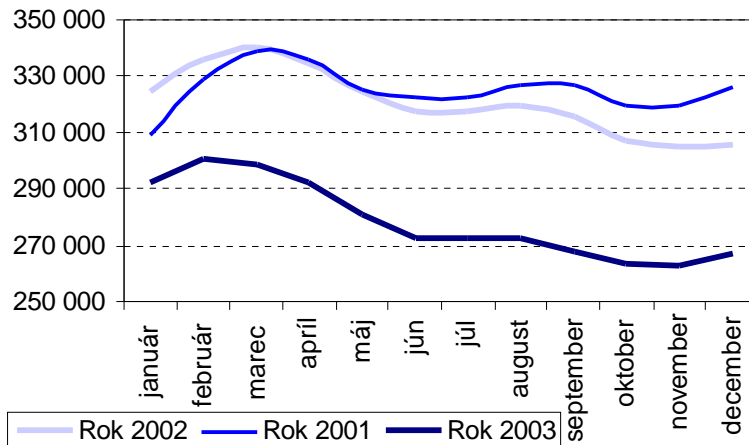
- § Dávkou sociálnej pomoci sa občanovi, ktorý sa nachádzal v hmotnej núdzi z objektívnych dôvodov, doplnil jeho príjem v kalendárnom mesiaci,
ak ide o plnoletú fyzickú osobu do sumy **2 900 Sk,**
ak ide o zaopatrené neplnoleté dieťa do sumy **1 000 Sk,**
ak ide o nezaopatrené dieťa do sumy **1 600 Sk.**

Ďalšia zmena nastala v ustanovení maximálnej hranice poskytnutej dávky sociálnej pomoci, a to v sume **10.500 Sk.**

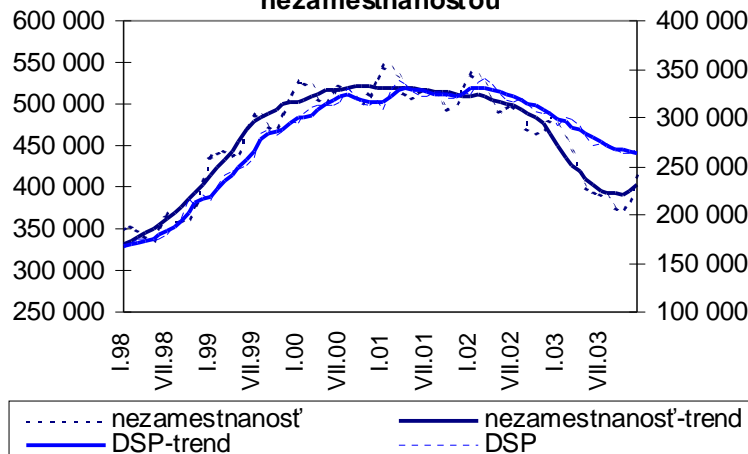
Vyššie uvedené zmeny spolu s poklesom nezamestnanosti sa prejavili v znížení počtu poberateľov dávky sociálnej pomoci ako aj následne v čerpaní finančných prostriedkov na dávku sociálnej pomoci. **Priemerný mesačný počet poberateľov dávky sociálnej pomoci (ďalej len „DSP“) v roku 2003 (278 563) poklesol v porovnaní s rokom 2002 cca o 13,1%. Čerpanie finančných prostriedkov na predmetnú dávku vo výške 9 028 625 tis. Sk sa znížilo cca o 2 400 388 tis. Sk, čo predstavuje zníženie cca 21 %.**

Priemerná výška mesačnej DSP v roku 2003 poklesla na 2 706 Sk, čo oproti minulému roku predstavuje pokles cca o 9% a absolútne o 264 Sk.

Graf 3h: Vývoj počtu poberateľov DSP

Graf 3i: Previaznosť DSP s nezamestnanosťou

Rastúca a klesajúca tendencia poberateľov DSP je previazaná s mierou nezamestnanosti. Úzka previazanosť s mierou nezamestnanosti sa vo veľkej miere prejavila najmä v rokoch 2002 a 2003.

Pri započítavaní celkového počtu vyživovaných osôb poberateľmi DSP v roku 2003 bolo v hmotnej núdzi 543 036 osôb. **Podiel týchto občanov na celkovom počte obyvateľov dosiahol 10,1% a oproti rovnakému obdobiu minulého roku poklesol o 1,4 percentuálneho bodu.**

Ako bolo už vyššie uvedené DSP sa v roku 2003 poskytovala občanom v hmotnej núdzi v dvoch úrovniach, a to zo subjektívnych dôvodov a z objektívnych dôvodov. **V uvedenom období bolo z priemerného mesačného počtu poberateľov DSP 162 648 (58,4%) zo subjektívnych a (41,6%) 115 880 z objektívnych dôvodov.** Čerpanie finančných prostriedkov na DSP poskytovanú občanom v hmotnej núdzi zo subjektívnych dôvodov bolo 4 502 064 tis. Sk, z objektívnych dôvodov 4 524 970 tis. Sk.

Najpočetnejšími skupinami občanov v hmotnej núdzi zo subjektívnych dôvodov sú

- § občania, ktorí sú evidovaní na úrade práce ako nezamestnaní viac ako 24 mesiacov
- § občania, ktorí neplatili príspevok na poistenie v nezamestnanosti

- § občania, ktorí ukončili pracovný pomer bez vážnych dôvodov
- § absolventi škôl, ktorí ukončili prípravu na budúce povolanie a neplatili príspevok na poistenie v nezamestnanosti

V prípade občanov v hmotnej núdzi z objektívnych dôvodov, najpočetnejšou skupinou sú občania, ktorí ukončili pracovný pomer bez vlastného pričinenia, ide väčšinou o práce, ktoré sa uzatvárajú na dobu určitú. Ďalšou početnou skupinou sú občania starajúci sa o nezaopatrené dieťa.

Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín poberateľov sa oproti predchádzajúcemu obdobiu (rok 2002) nezmenilo. Z celkového priemerného mesačného počtu 278 563 poberateľov dávky bolo 180 619 jednotlivcov, 11 211 rodín bez detí a 86 698 rodín s deťmi. Z uvedeného vyplýva, že medzi poberateľmi najviac je zastúpená skupina jednotlivcov, t.j. samostatne posudzovaných občanov, ktorí tvoria približne tretinu osôb v hmotnej núdzi.

Ďalšou najpočetnejšou skupinou sú rodiny s deťmi a tie sa členia na úplné rodiny a neúplné rodiny. V roku 2003 bolo priemerne evidovaných 59 320 úplných rodín a 27 378 neúplných rodín, t.j. s jedným dospelým členom. Ďalšou zaujímavou skupinou sú nezaopatrené deti posudzované v rámci rodiny nachádzajúcej sa v hmotnej núdzi, ktorých priemerný počet za uvedené obdobie bol 194 605 z celkového počtu osôb v hmotnej núdzi na Slovensku.

3.5 Účelové peňažné dávky sociálnej starostlivosti pre ŤZP a starých občanov a peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ŤZP a peňažný príspevok za opatrovanie

V roku 2003 bola riešená pomoc občanom s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „ŤZP“) na základe dvoch platných právnych úprav, ktoré kompenzujú sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia. Prvou je vyhláška č.151/1998 Zb. v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorej účelové peňažné dávky sociálnej starostlivosti pre občanov s ŤZP a starých občanov bolo možné poskytovať do 31. 12. 2003. Druhou právnou úpravou je zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, ktorá zakotvuje pomoc občanom ŤZP aj formou peňažných príspevkov na kompenzáciu a peňažného príspevku za opatrovanie.

3.5.1 Účelové peňažné dávky sociálnej starostlivosti pre ŤZP a starých občanov

V roku 2003 priemerný mesačný počet poberateľov účelových peňažných dávok sociálnej starostlivosti pre ŤZP a starých občanov predstavoval 56 347 občanov. V porovnaní s rokom 2002 to predstavuje pokles o 20 001 občanov. Uvedená skutočnosť následne ovplyvnila objem vynaložených finančných prostriedkov na účelové peňažné dávky tak, že v roku 2003 (458 060 tis. Sk) v porovnaní s rokom 2002 (650 498 tis. Sk) poklesli o 192 438 tis. Sk.

Klesajúcu tendenciu poskytovania účelových peňažných dávok sociálnej starostlivosti pre občanov s ŤZP a starých občanov ovplyvnila najmä tá skutočnosť, že poberatelia týchto dávok si uplatnili nárok na kompenzácie v zmysle zákona o sociálnej pomoci.

3.5.2 Peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ŤZP a peňažný príspevok za opatrovanie

S účinnosťou od 1. januára 2003 sa výšky peňažných príspevkov na kompenzáciu a peňažného príspevku za opatrovanie prestali viazať na mechanizmus životného minima a stanovili sa pevnou sumou. Pri stanovení súm a podmienok poskytovania príspevkov sa vychádzalo z potreby zvýšiť adresnosť a horizontálnu spravodlivosť systému.

V roku 2003 boli kompenzované sociálne dôsledky ŤZP mesačne v priemere 151 380 občanom formou peňažných príspevkov na kompenzáciu a peňažného príspevku za opatrovanie. V porovnaní s rokom 2002 vzrástol ich počet o 28 370 občanov. Tento nárast následne ovplyvnil objem vynaložených finančných prostriedkov, ktorý v roku 2003 predstavoval sumu 4 552 630 tis. Sk a v porovnaní s rokom 2002 vzrástol o 117 104 tis. Sk.

Na rast celkového počtu poberateľov peňažných príspevkov mal vplyv prechod poberateľov sociálnych dávok pre občanov s ŤZP zo systému účelových peňažných dávok do nového systému sociálnej pomoci ako aj nárast o nových občanov s ŤZP, ktorí neboli do prijatia zákona o sociálnej pomoci (v časti týkajúcej sa kompenzácie sociálnych dôsledkov ŤZP účinnej od 1. júla 1999) riešení v žiadnom systéme.

V roku 2003 pokračoval aj nárast priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku za opatrovanie. V sledovanom období ho poberalo 29 174 fyzických osôb, čo je v porovnaní s rokom 2002 viac o 10 556 poberateľov, čo následne ovplyvnilo aj nárast objemu vynaložených finančných prostriedkov na tento účel o 793 850 tis. Sk na sumu 2 603 569 tis. Sk.

3.6 Sociálne služby

Sociálne služby poskytované v rámci sociálnej pomoci sú jednou z foriem riešenia stavu sociálnej núdze občana, keď si občan nemôže sám zabezpečiť starostlivosť o svoju osobu, starostlivosť o svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie svojich práv a právom chránených záujmov, alebo kontakt so spoločenským prostredím najmä vzhľadom na vek, nepriaznivý zdravotný stav, sociálnu neprispôsobenosť alebo stratu zamestnania. Sociálne služby sú aj jedným z právnych prostriedkov zmiernenia alebo prekonania sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia.

Poskytované sociálne služby, tak z hľadiska ich časového ako i vecného rozsahu poskytovania, vytvárajú manipulačný priestor pre vytvorenie podmienok pre umožnenie aktívnej účasti na trhu práce rodinných príslušníkov zabezpečujúcich osobnú starostlivosť o členov rodiny odkázaných na starostlivosť inej osoby (sociálne služby ako tzv. odľahčovacie služby).

Sociálne služby sú:

- § opatrovateľská služba,
- § organizovanie spoločného stravovania,
- § prepravná služba,
- § starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb,
- § sociálna pôžička.

Jednou z najviac využívaných ambulantných sociálnych služieb, a to predovšetkým staršími občanmi je opatrovateľská služba, nakoľko umožňuje občanovi zotrvať vo svojej domácnosti.

S účinnosťou od 1. januára 2003 prešlo poskytovanie opatrovateľskej služby z orgánov štátnej správy (okresných úradov) na samosprávne orgány – obce a samosprávne kraje.

Na základe interných údajov MPSVR SR a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny spracovaných údajov z podkladov miest a obcí sa opatrovateľská služba v domácnostiach roku 2003 poskytovala 19 552 občanom. V porovnaní so stavom v roku 2002 ide o pokles počtu opatrovaných o 6 620 občanov. Uvedený pokles počtu opatrovaných bol pravdepodobne spôsobený prehodnotením účelnosti a rozsahu poskytovania opatrovateľskej služby občanom samosprávnymi orgánmi.

Opatrovateľskú službu k 31.12. 2003 poskytovalo 8 564 zamestnancov poskytujúcich opatrovateľskú službu. Postupný pokles počtu zamestnancov opatrovateľskej služby oproti roku 1995 je spôsobený inou metodikou sledovania ich počtu spôsobenou zmenou právneho stavu. Nadobudnutím účinnosti Zákona o sociálnej pomoci totiž zanikol inštitút dobrovoľných pracovníkov opatrovateľskej služby, ktorých počet sa vykazoval vo fyzických osobách. Poskytovanie opatrovateľskej služby je realizované využitím všetkých inštitútov pracovno – právnych vzťahov (pracovný pomer, dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru). Z uvedeného dôvodu sú počty zamestnancov prepočítané na plné pracovné úväzky.

Opatrovateľská služba je toho času prevažne financovaná prostredníctvom účelovej dotácie na úhradu nákladov spojených s poskytovaním opatrovateľskej služby – tzv. decentralizačná dotácia. Od počiatku decentralizácie je tento systém považovaný za prechodné riešenie. V uvedenom období má byť zrealizovaná už prebiehajúca daňová reforma a následne komplexná fiškálna decentralizácia, ktoré sledujú posilnenie autonómnosti a stability financovania samosprávnych pôsobností obcí a vyšších územných celkov.

V roku 2003 predstavovala výška decentralizačnej dotácie na opatrovateľskú službu sumu 861 765 mil. Sk a výška príjmu na úhradách za opatrovateľskú službu predstavovala sumu 84 866 mil. Sk, čo bolo 9,9 % z celkovej výšky decentralizačnej dotácie.

Od 1. januára 2004 došlo k zrušeniu doterajšej duality na úseku sociálnej pomoci v oblasti opatrovateľskej služby. V zmysle uvedeného je poskytovanie opatrovateľskej služby od 1. januára 2004 vo výlučnej samosprávnej pôsobnosti obcí a miest.

3.7 Sociálna prevencia, sociálnoprávna ochrana a sociálne poradenstvo

Podľa zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. júla 1999 môže subjekt, ktorý poskytuje sociálnu pomoc podľa tohoto zákona na základe povolenia vykonávať aj sociálnu prevenciu alebo vybrané činnosti sociálnoprávnej ochrany (§ 13 ods. 2 a 3 písm. b) a poskytovať sociálne poradenstvo alebo niektorú z foriem sociálnej prevencie.

K 31.12.2003 bolo v evidencii právnických osôb a fyzických osôb, ktorým bolo vydané povolenie 94 subjektov, ktoré poskytujú sociálnu pomoc v zmysle zákona o sociálnej pomoci.

Tabuľka 3d: Subjekty poskytujúce sociálnu pomoc

Kraj	Počet subjektov
Bratislavský kraj	36
Trnavský kraj	2
Nitriansky kraj	6
Trenčiansky kraj	6
Žilinský kraj	7
Bansko-Bystrický kraj	10
Prešovský kraj	10
Košický kraj	16
Spolu	93

4 PREDPOKLADANÝ VÝVOJ 2004-2007

Po čiastkových úpravách v roku 2003, zameraných na odstránenie najväčších anomálií zo systému, sa vláda podujala na komplexnú revíziu sociálnej politiky a politiky trhu práce. Cieľový stav, ktorý chce vláda svojimi opatreniami dosiahnuť bol, aby sa akákoľvek zmysluplná činnosť oplátila viac ako nečinnosť a aby sa najviac vyplatili práca alebo podnikanie. Vláda si vytýčila za cieľ spružniť trh práce, zaviesť sociálny systém, ktorý sa nedá zneužívať a motivuje k aktivite a účinne podporiť zamestnateľnosť jednotlivcov mimo trhu práce. Prvý a tretí cieľ vláda naplnila predovšetkým novelizáciou Zákonníka práce a prijatím legislatívnej úpravy služieb zamestnanosti a ich inštitucionálneho zabezpečenia. Nosným pilierom reforiem však bola hĺbková revízia systému sociálnych dávok. K zásadným zmenám došlo aj v systéme sociálneho poistenia. Dochádza k zásadným zmenám aj v poskytovaní nemocenskej dávky v snahe zabrániť jej zneužívaniu a vytváraní nežiadúceho tlaku na verejné financie. Popri novej úprave priebežného piliera dôchodkového systému sa legislatívne pripravilo aj zavedenie silného druhého piliera – systému starobného sporenia.

Reformné kroky, na ktoré sa vláda ako celok podujala v roku 2003 majú vytvoriť veľmi dobré predpoklady pre rýchlejší udržateľný rast ekonomiky spojený s rastom zamestnanosti a reálnych miezd a v náväznosti na to s výrazným rastom životnej úrovne pre široké vrstvy obyvateľstva. V prognózovanom horizonte do roku 2007 sa v rámci ekonomického cyklu očakáva pokračovanie konjunktúry. Predpokladá sa, že Slovenská ekonomika bude pokračovať v rýchлом udržateľnom raste, v znižovaní miery inflácie a poklese miery nezamestnanosti. Potenciálny rast slovenskej ekonomiky v nasledujúcich rokoch by sa mal podľa predpokladov MF SR pohybovať na úrovni 4 až 5%. Zefektívnenie nástrojov trhu práce, a výrazné zlepšenie investičnej klímy na Slovensku by mali výdatne podporovať rast štrukturálnej zamestnanosti. Zvyšovať by sa mala aj produktivita práce, a to najmä v nadväznosti na očakávaný vyšší prílev PZI ale aj domácich investícií.

MF SR očakáva, že reálny rast HDP bude do značnej miery ťahaný už aj domácim dopytom. Oživenie domáceho dopytu sa očakáva už v roku 2004. Konečná spotreba domácností sa pravdepodobne zvýši i napriek predpokladanému miernemu poklesu reálnych miezd. Zavedenie rovnej 19% dane a zavedenie daňového bonusu totiž zvýši priemerný čistý príjem pracujúcich. Po roku 2004 sa očakáva až trojnásobné zrýchlenie rastu konečnej spotreby domácností.

Naopak, konečná spotreba verejnej správy by mala naďalej mierne klesať aj v roku 2004 v súlade so zámerom znižovania deficitu verejných financií, a ani v nasledujúcich rokoch sa neočakáva jej výrazné zvyšovanie.

Očakáva sa výrazný nárast tvorby hrubého fixného kapitálu ako dôsledok prílevu PZI, najmä do automobilového a strojárského priemyslu, ako aj očakávaného rastu ziskovosti podnikov.

Rok 2004 je posledným rokom kedy dochádza k výraznému zvýšeniu regulovaných cien, dôsledkom čoho sa očakáva priemerná miera inflácie na úrovni 8,1%. V nasledujúcich rokoch by už dynamika spotrebiteľských cien mala byť ovplyvňovaná najmä vývojom obchodovateľných tovarov a trhových služieb, pričom sa očakáva jej pokles na 2,5% v roku 2007. Čistá inflácia by mala byť na úrovni 2,2%.

V období 2004-2007 bude pokračovať pozitívny trend aj na trhu práce. Očakáva sa rast zamestnanosti podporovaný rastom nových výrobných aktivít, rastúcim dopytom ako i aktívnu politikou trhu práce zameranou na podporu záujmu o prácu. Následne bude klesať aj úroveň nezamestnanosti. Podľa priemerného odhadu inštitúcií, ktoré sú členmi makroekonomického výboru, rast zamestnanosti sa v nasledujúcich rokoch bude pohybovať okolo úrovne 1% ročne. MF SR uvádza vo svojich konzervatívnych predikciách pokles nezamestnanosti na úroveň 13% v roku 2007. OECD vo svojom najnovšom Ekonomickom prehľade o Slovensku uvádza tri scenáre možného vývoja slovenskej ekonomiky. Pri čiastočnej implementácii reforiem by rast zamestnanosti mohol dosiahnuť priemernú hodnotu prevyšujúcu 1%. **Za predpokladu, že sa reformy uskutočnia tak, ako boli navrhnuté, OECD očakáva strednodobý priemerný rast zamestnanosti nad 2%.**

Po miernom poklese v roku 2004 by už priemerná reálna mzda v hospodárstve mala rásť. V roku 2004, ktorý je posledným rokom kedy dochádza k výraznému zvýšeniu regulovaných cien, sa ešte očakáva mierny pokles priemernej reálnej mzdy (0,3%). Pokles reálnej mzdy v roku 2004 sa nedá porovnať napríklad s rokom 1999, kedy čisté reálne mzdy klesli po zavedení balíčka opatrení približne o 5%. Vzhľadom na stredno- až dlhodobé ciele môže ísť v súčasnosti len o mierne zhoršenie situácie u niektorých skupín obyvateľov. V ďalších rokoch sa už predpokladá reálny rast miezd nad úrovňou 2% pri súčasnom raste produktivity práce predbiehajúcim rast miezd, čo je prirodzeným dôsledkom zefektívnenia a posilnenia ekonomiky vplyvom zavádzania reforiem.

Po miernom poklese v roku 2004 počítame s vysokým rastom čistého reálneho príjmu aj v prípade dôchodcov. Podľa ohlásenej spôsobu valorizácie pre rok 2004 sa dá počítať s vyššími dôchodkami v roku 2004 oproti 2003 v priemere o 7%. Priemerné životné náklady dôchodcov sa môžu zvýšiť približne o 8,1%. To znamená, že v ich prípade dôjde k poklesu čistého reálneho príjmu približne o 1%. Pozitívne však je, že v ďalších rokoch by mal nový valorizačný mechanizmus prinášať vyšší rast dôchodkov ako je predpokladaná inflácia. Ide teda len o mierne krátkodobé zhoršenie situácie. Navyše je potrebné podotknúť, že nový dôchodkový systém už žiadnym spôsobom nebráni dôchodcom (vrátane invalidných) vo vykonávaní zárobkovej činnosti.

Úhrnom možno konštatovať, že z prognóz vlády SR, domácich i zahraničných inštitúcií vyplýva, že pri zachovaní smerovania hospodárskej politiky majú byť nasledujúce roky priaznivé z hľadiska vývoja sociálnej situácie občanov Slovenska.

Prognózy MF SR v %	2004	2005	2006	2007
rast HDP s.c.	4,1	4,3	5,0	4,7
priem.inflácia	8,1	4,0	2,9	2,5
rast zamestnanosti (VZPS)*	1,0	1,0	0,9	0,9
Počet nových pracovných miest (VPZPS)*	21 700	21 900	19 900	20 100
miera nezamestnanosti (evid. z disp. počtu)	14,8	14,4	13,7	13,0
rast pr.reálnej mzdy	-0,3	3,0	2,7	3,0
reálny rast dôchodkov	-1,1	3,4	3,7	2,4
reálny rast konečnej spotreby domácností	1,3	3,8	4,1	3,8
bilancia bežného účtu v pomere k HDP	-2,0	-2,7	-1,1	-0,4
deficit verejných financií k HDP	3,9	3,4	2,9	2,0

Zdroj: MF SR a MPSVaR SR „Správa vlády Slovenskej republiky o ekonomických dopadoch prijatých ekonomicko-sociálnych zákonov na mladé rodiny a dôchodcov“

REFERENCIE

MF SR „Konvergenčný program Slovenska pre roky 2004-2010,“ Bratislava, máj 2004.

MF SR a MPSVaR SR „Správa vlády Slovenskej republiky o ekonomických dopadoch prijatých ekonomicko-sociálnych zákonov na mladé rodiny a dôchodcov“, Bratislava, február 2004.

OECD „Ekonomické prehľady OECD – Slovenská republika“, Paríž, február 2004

PRÍLOHA

Miera ekonomickej aktivity obyvateľov vo veku 15 a viac rokov (v %)

	2002			2003			medziročný prírastok v % bodoch		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
15-19 roční	16,1	17,3	14,8	13,1	14,4	11,6	-3,0	-2,9	-3,2
20-24 roční	70,9	79,4	62	68,9	76,5	61,1	-2,0	-2,9	-0,9
25-29 roční	84,0	95,2	72,6	84,0	94,9	72,8	0,0	-0,3	0,2
30-34 roční	87,5	95,3	79,5	89,4	96,7	81,9	1,9	1,4	2,4
35-39 roční	91,5	93,7	89,2	92,6	95,8	89,4	1,1	2,1	0,2
40-44 roční	93,6	94,9	92,3	94,3	95,1	93,4	0,7	0,2	1,1
45-49 roční	91,0	92,1	89,9	91,9	92,4	91,3	0,9	0,3	1,4
50-54 roční	83,7	88,3	79,3	84,3	88,9	80,0	0,6	0,6	0,7
55-59 roční	43,8	74,3	17,9	46,3	77,4	19,9	2,5	3,1	2,0
60-64 roční	7,4	12,3	3,6	7,7	12,5	4,0	0,3	0,2	0,4
65 a viac roční	1,0	1,9	0,4	1,2	2,0	0,8	0,2	0,1	0,4
Spolu	60,2	68,5	52,6	60,3	68,4	52,9	0,1	-0,1	0,3

Prameň: ŠÚ SR Výsledky výberového zisťovania pracovných síl

Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných v evidencii okresných úradov práce a miery evidovanej nezamestnanosti v Slovenskej republike

Ukazovateľ	Počet ku koncu roka			Priemerný mesačný počet		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
Rok						
Evidovaní nezamestnaní spolu (v osobách)						
1996	156 537	173 212	329 749	155 093	169 185	324 278
1997	170 860	176 893	347 753	162 843	173 818	336 661
1997 disp. nez ²⁾	163 352	161 362	324 714	152 367	162 449	314 816
1998	227 580	200 629	428 209	192 998	186 468	379 466
1998 disp. nez	219 770	187 314	407 084	185 000	171 316	356 316
1999	299 094	236 117	535 211	265 787	219 415	485 202
1999 disp. nez	288 717	222 012	510 729	256 010	204 970	460 980
2000	274 992	231 505	506 497	283 737	234 188	517 925
2000 disp. nez	264 723	217 044	481 767	272 557	218 877	491 434
2001	294 988	238 664	533 652	284 720	235 922	520 642
2001 disp. nez	281 854	220 397	502 251	272 638	219 415	492 053
2002	277 264	226 813	504 077	280 753	232 414	513 167
2002 disp. nez	263 780	208 226	472 006	267 397	214 526	481 923
2003	247 801	204 423	452 224	239 964	203 392	443 356
2003 disp. nez	230 641	182 445	413 086	222 351	180 871	403 222
Miera nezamestnanosti v %						
1996	11,43	14,45	12,84	11,33	14,12	12,63
1997	12,32	14,57	13,37	11,74	14,31	12,94
1997 disp. nez ¹⁾	11,78	13,29	12,48	10,99	13,38	12,10
1998	15,82	15,39	15,62	13,31	14,07	13,67
1999	20,22	17,98	19,18	17,93	16,60	17,31

Vývoj počtu evidovaných nezamestnaných v evidencii okresných úradov práce a miery evidovanej nezamestnanosti v Slovenskej republike

Ukazovateľ	Počet ku koncu roka			Priemerný mesačný počet			
	Rok	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
2000		18,21	17,50	17,88	18,74	17,64	18,24
2001		19,51	17,60	18,63	18,88	17,53	18,25
2002		18,75	16,04	17,45	19,01	16,52	17,82
2003		15,89	15,17	15,56	15,31	15,04	15,19
Z celkového počtu evidovaných nezamestnaných vybrané skupiny:							
- Evidovaní nezamestnaní poberajúci podporu v nezamestnanosti							
1996		47 728	45 789	93 517	44 030	41 211	85 241
1997		49 815	43 099	92 914	44 601	39 338	83 939
1998		68 547	51 384	119 931	57 597	44 894	102 491
1999		84 287	60 403	144 690	77 887	52 452	130 339
2000		53 011	39 206	92 217	64 142	47 425	111 567
2001		54 398	40 099	94 497	50 547	37 512	88 059
2002		50 964	38 775	89 739	48 829	37 613	86 442
2003		52 495	41 609	94 104	44 070	36 056	80 126
- Evidovaní nezamestnaní v rekvalifikácii a pracovnej rehabilitácii							
1996		817	2 339	3 156	997	2 626	3 623
1997		2 058	4 734	6 792	1 034	2 762	3 796
1998		233	801	1 034	977	2 645	3 622
1999		235	374	609	262	558	820
2000		342	300	642	265	333	598
2001		1 795	3 945	5 740	914	1 630	2 544
2002		2 137	3 955	6 092	1 822	3 383	5 205
2003		825	1 672	2 497	1 085	1 978	3 063
- Evidovaní nezamestnaní dočasne práceneschopní							
1997 ²⁾		5 450	7 623	13 073	4 912	6 399	11 311
1998		7 577	8 979	16 556	7 021	9 024	16 045
1999		10 139	9 907	20 046	9 512	10 025	19 537
2001		11 337	10 753	22 090	11 166	11 031	22 197
2002		11 347	11 260	22 607	11 534	10 834	22 368
2003		16 049	17 107	33 156	16 266	16 837	33 103
- Evidovaní nezamestnaní poberajúci peňažnú pomoc v materstve							
1997 ²⁾		0	3 174	3 174	22	3 201	3 223
1998		0	3 535	3 535	0	3 483	3 483
1999		3	3 824	3 827	3	3 862	3 865
2001		2	3 569	3 571	2	3 846	3 848
2002		0	3 372	3 372	0	3 671	3 671
2003		1	2 124	2 125	0	2 742	2 742

Prameň: MPSVR SR, ÚPSVR

¹⁾ Priemerné údaje v roku 1997 za disponibilný počet evidovaných nezamestnaných sú za 2. polrok 1997. Od decembra 1997 sa miera evidovanej nezamestnanosti počíta z disponibilného počtu evidovaných nezamestnaných.

Do disponibilného počtu evidovaných nezamestnaných nie sú započítaní evidovaní nezamestnaní, ktorí bezprostredne nemôžu nastúpiť do zamestnania z dôvodu rekvalifikácie, pracovnej rehabilitácie zabezpečovanej úradmi práce, dočasnej pracovnej neschopnosti alebo z dôvodu poberania peňažnej pomoci v materstve.

²⁾ Ročný priemer za spolu, muži, ženy z údajov za júl až december 1997.

Vývoj ukazovateľov v oblasti nemocenského poistenia

Systemové dávky							
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Počty vyplatených prípadov za rok</i>							
Nemocenské	3 128 967	2 971 883	2 812 495	2 721 349	2 515 148	2 333 569	2 162 589
Podpora pri OČR	496 628	469 854	421 178	359 191	295 284	289 192	228 070
Peňažná pomoc v materstve	334 789	322 176	314 126	300 700	295 355	271 938	256 194
Vyrov. príspevok v tehotenstve	2 372	2 090	2 195	1 856	1 219	792	482
<i>Výdavky na dávky (tis. Sk)</i>							
Nemocenské	6 042 791	6 685 471	7 410 111	7 881 380	7 558 482	7 339 883	7 177 324
Podpora pri OČR	366 409	387 916	403 444	376 556	318 856	319 196	264 200
Peňažná pomoc v materstve	969 744	1 039 733	1 157 725	1 237 370	1 265 734	1 219 243	1 188 182
Vyrov. príspevok v tehotenstve	2 082	2 316	2 514	964	997	841	796
Výdavky celkom	7 381 026	8 115 436	8 973 794	9 496 270	9 144 069	8 879 163	8 630 502
<i>Priemerné výšky vyplatených dávok (Sk) 1 prípad</i>							
Nemocenské	1 931	2 250	2 635	2 896	3 005	3 145	3 319
Podpora pri OČR	738	826	958	1 048	1 080	1 104	1 158
Peňažná pomoc v materstve	2 897	3 227	3 686	4 115	4 285	4 484	4 638
Vyrov. príspevok v tehotenstve	878	1 108	1 145	519	818	1 062	1 651
Percento prac. neschopnosti ^{*)}	5,15	5,30	5,22	5,29	5,08	4,91	4,69
<i>Priemerné meačné počty prípadov</i>							
Nemocenské	260 747	247 657	234 375	226 779	209 596	194 464	180 216
Podpora pri OČR	41 386	39 154	35 098	29 933	24 607	24 099	19 006
Peňažná pomoc v materstve	27 899	26 848	26 177	25 058	24 613	22 662	21 350
Vyrov. príspevok v tehotenstve	198	174	183	155	102	66	40

Zdroj : Sociálna poisťovňa

^{*)} % PN – ŠÚ SR „Pracovná neschopnosť pre chorobu a úraz“

Priemerný hodinový zárobok podľa hlavných tried zamestnaní

ISCP - ISPZ		4. štvrťrok 2003					
Trieda KZAM	Počet zamest.	Počet reg. jedn.	Priemer (Sk/hod.)	Index	D1 (Sk/hod)	Medián (Sk/hod)	D9 (Sk/hod)
S p o l u	444 945	1 723	104,66	1,00	51,85	86,51	172,79
0 Neuvedené zamestnanie	28 380	612	99,36	0,95	48,00	80,40	151,37
1 Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	16 851	1 279	254,35	2,40	83,01	186,72	472,80
2 Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	23 640	990	174,13	1,66	83,18	152,10	277,72
3 Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci	66 598	1 372	124,73	1,19	67,24	111,25	195,06
4 Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	35 391	1 117	84,38	0,81	52,90	77,30	121,00
5 Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	31 363	651	69,94	0,67	44,93	63,11	99,68
6 Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve	6 271	156	62,26	0,59	44,39	56,84	86,88
7 Remeseníci a kvalifikovaní robotníci v príb. odboroch	99 411	1 109	91,66	0,88	51,85	83,13	148,58
8 Obsluha strojov a zariadení	107 057	1 048	95,96	0,92	55,92	87,55	155,26
9 Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	29 983	1 010	67,07	0,64	42,04	63,01	92,84

Priemerný hodinový zárobok podľa pohlavia a podľa vekových kategórií v podnikateľskej sfére

ISCP - ISPZ

4. štvrťrok 2003

Veková kategória	Spolu			Pohlavie						Index Ženy/Muži
	Počet zamest.	Počet org. jedn.	Priemer (Sk/hod.)	Muži			Ženy			
				Počet zamest.	Počet org. jedn.	Priemer (Sk/hod.)	Počet zamest.	Počet org. jedn.	Priemer (Sk/hod.)	
Spolu	444 945	1 723	104,66	267 532	1 690	116,13	177 413	1 668	87,27	0,75
Do 20 rokov	3 099	545	59,93	1 499	426	64,02	1 600	290	56,04	0,88
20 – 24 rokov	35 980	1 363	79,39	20 287	1 224	84,84	15 693	942	72,31	0,85
25 – 29 rokov	59 215	1 519	103,75	37 440	1 396	111,84	21 775	1 180	89,81	0,80
30 – 34 rokov	59 343	1 515	108,87	35 974	1 392	122,15	23 369	1 162	88,32	0,72
35 – 39 rokov	59 213	1 533	107,84	34 060	1 402	122,61	25 153	1 273	87,74	0,72
40 – 44 rokov	64 226	1 559	106,57	36 143	1 400	119,79	28 083	1 320	89,50	0,75
45 – 49 rokov	69 690	1 566	104,93	38 494	1 436	118,20	31 196	1 348	88,47	0,75
50 – 54 rokov	62 392	1 518	106,58	36 609	1 396	118,68	25 783	1 278	89,28	0,75
55 – 59 rokov	27 327	1 351	116,74	23 349	1 281	119,35	3 978	770	101,09	0,85
60 a viac rokov	4 157	829	128,07	3 612	794	134,12	545	194	82,33	0,61

Počet poberateľov a výdavky na dávky štátnej sociálnej podpory v tis. Sk

Dávka	1995		1996		1997		1998	
	skutočnosť		skutočnosť		skutočnosť		Skutočnosť	
	výdavky	počet pob.	výdavky	počet pob.	výdavky	počet pob.	výdavky	počet pob.
Rodičovský príspevok	2 519 743	154 012	2 758 969	144 101	4 116 156	142 134	4 479 641	139 876
Prídavky na deti a príplatok k PND	10 002 796	682 045	9 982 511	653 938	9 119 388	594 219	9 925 051	603 445
Podpora pri narodení dieťaťa	179 076	59 079	174 264	58 074	170 235	56 743	165 271	55 116
Pohrebné	50 056	50 284	50 867	51 568	96 499	52 167	102 583	52 476
Zaopatrovací príspevok	13 920	775	10 773	588	9 069	478	9 231	499
Príspevok na úhradu za užív. bytu vojaka	1 228	205	1 017	159	878	133	745	119
Spolu	12 766 819	-	12 978 401	-	13 512 225	-	14 682 522	-

Dávka	1999		2000		2001		2002		2003	
	Skutočnosť		Skutočnosť		Skutočnosť		Skutočnosť		Skutočnosť	
	výdavky	počet pob.	výdavky	počet pob.	výdavky	počet pob.	výdavky	počet pob.	výdavky	počet pob.
Rodičovský príspevok spolu - vo výške 3 790 Sk - vo výške 1 200 Sk - 1 200 Sk druhý rodič	4 417 181	137 931	4 320 091	134 899	4 200 026	131 467	4 171 533	128 873	5 646 750	116 649 8 350 36 203
Prídavky na deti a príplatok k PND**	9 190 015	568 951	8 680 757	534 322	8 392 242	504 597	9 274 324	603 126	8 818 446	807 005
Podpora pri narodení dieťaťa*	17 182	5 724	18	0	0	0	0	0	0	0
Prís. pri nar. dieťaťa	155 313	50 087	170 921	55 160	158 934	50 831	155 152	49 280	160 092	50 892
Zvýšený prís. pri nar. dieťaťa	43	10	56	12	58	12	25	5	60	13
Príspevok rodičom	340	45	447	61	629	84	652	90	708	95
Pohrebné*	9 100	4 645	12	5	0	0	0	0	0	0
Príspevok na pohreb	96 974	46 737	109 124	52 718	107 478	51 300	106 572	50 508	107 811	51 082
Zaopatrovací príspevok*	493	20	0	0	0	0	0	0	0	0
Zaopatrovací príspevok	11 712	945	8 562	689	4 447	382	3 391	276	2 507	205
Príspevok na úhradu za užív. bytu vojaka	620	100	35	2	0	0	0	0	0	0
Náhrady zárobku pri sl. v OS a CS	1 443	34	928	23	961	23	592	12	0	0
Pestúnska starostlivosť spolu - jednorazový prís. -PS - opakov prís.+odmena pest.	91 655	708 3 327	108 210	581 2 208	115 803	672 4 200	122 780	643 4 419	63 910	654 4 597
Príspevok na bývanie			569 209	44 502	713 337	54 472	913 986	62 954	894 675	59 675
Spolu	13 992 071	-	13 968 370	-	13 693 915	-	14 749 007	-	15 694 959	-

Zdroj: Sociálna poisťovňa a informačný systém MPSVR SR

* čerpanie prostriedkov podľa platného právneho stavu do 31.12. 1998 - spätné uplatnenie nároku na dávky nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia a na zaopatrovací príspevok

** od 1.7. 2001 len prídavky na deti a od 1.7. 2002 prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa

Pozn. V tabuľkách sú uvedené pri opakovaných dávkach štátnej sociálnej podpory priemerné mesačné počty poberateľov, pri jednorázových dávkach počty poberateľov za uvedený rok.

Doplnkové dôchodkové poistenie

Ukazovatele	TATRY-SYMPATIA		STABILITA		POKOJ		CREDIT SUISSELIFE & PENSIONS		S p o l u za DDP	
	od zač.činnosti do 31.12.2002	od zač.činnosti do 31.12.2003	od zač.činnosti do 31.12.2002	od zač.činnosti do 31.12.2003	od zač.činnosti do 31.12.2002	od zač.činnosti do 31.12.2003	od zač.činnosti do 31.12.2002	od zač.činnosti do 31.12.2003	od zač.činnosti do 31.12.2002	od zač.činnosti do 31.12.003
Počet poistencov	237 978	294 058	102 431	116 666	82 734	138 165	34 289	54 748	457 432	603 637
Počet uzatvorených zamest. zmlúv	3 839	5 253	2 777	4 127	2 735	4 255	1 329	2 312	10 680	15 947
Príjmy spolu v tis. Sk	5 279 118	6 373 635	2 109 966	2 555 348	1 197 013	2 263 307	604 621	902 125	9 190 719	12 094 416
Vybrané príspevky od zamestnávateľov v tis. Sk	2 294 717	3 267 449	958 569	1 361 581	489 675	869 329	257 536	411 424	4 000 497	5 909 783
Vybrané prisp. od poistencov v tis. Sk	2 078 689	3 102 075	818 683	1 191 656	573 637	1 366 157	296 984	485 069	3 767 998	6 144 957
Výnosy z hospodárenia	901 805	1 391 042	328 814	625 780	109 924	236 465	43 761	79 773	1 384 304	2 333 060
Priemerný príspevok spolu	763	752	716	725	1 048	1 058	903	869	857	851
z toho: za zamestnávateľov	411	413	389	394	530	527	418	439	437	443
za poistencov	365	373	327	331	580	930	485	467	439	525
Suma vyplatených dávok spolu	559 206	1 285 927	171 823	342 861	34 536	273 893	80 358	142 460	845 923	2 045 141
v tom: doplnkový starobný dôchodok	222 864	494 060	16 454	44 811	2 438	5 492	805	3 468	242 561	547 831
doplnkový invalidný dôchodok	4 022	7 917	96	221	0	0	18	26	4 136	8 164
výsluhový dôchodok	176 118	559 729	59	185	5 552	64 496	34 839	43 110	216 568	667 520
pozostalostný dôchodok	4 160	9 674	652	1 372	113	728	21	38	4 946	11 812
jednorazové vyrovnanie	93 523	152 318	102 546	243 126	23 687	196 872	21 417	68 369	241 173	660 685
odstupné	58 519	62 229	52 016	53 146	2 746	6 305	23 258	27 449	136 539	149 129

Pokračovanie z predchádzajúcej strany

U k a z o v a t e l e	TATRY-SYMPATIA		STABILITA		POKOJ		CREDIT SUISSELIFE & PENSIONS		S p o l u za DDP	
Počet príjemcov dávok spolu	33 293	85 517	8 859	20 368	2 248	11 307	1 817	3 933	46 217	121 125
v tom: doplnkový starobný dôchodok	6 718	17 471	845	2 071	141	173	26	91	7 730	19 806
doplnkový invalidný dôchodok	225	496	6	12	0	0	1	1	232	509
výsluhový dôchodok	14 438	51 030	3	9	83	570	38	122	14 562	51 731
pozostalostný dôchodok	263	591	43	72	19	33	1	1	326	697
jednorázové vyrovnanie	7 139	10 617	6 318	16 239	1 356	9 248	1 530	3 261	16 343	39 365
odstupné	4 510	5 312	1 644	1 965	649	1 283	221	457	7 024	9 017

Zdroj : MPSVR SR